

Valstybinio audito ataskaita

DĖL VALSTYBINĖS MOKESČIŲ
INSPEKCIJOS MOKESČIŲ FONDE ATLIKTO
FINANSINIO (TEISĖTUMO) AUDITO
REZULTATŲ

2014 m. liepos 15 d. Nr. FA-P-60-7-36

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

TURINYS

<u>IŽANGA</u>	<u>4</u>
<u>AUDITO APIMTIS IR METODAI</u>	<u>5</u>
<u>PASTEBĖJIMAI, IŠVADOS, REKOMENDACIJOS</u>	<u>7</u>
<u>1. Dėl Mokesčių fondo buhalterinės apskaitos organizavimo ir finansinių ataskaitų rinkinio duomenų</u>	<u>7</u>
1.1. Dėl 2013 metų mokesčių fondo buhalterinės apskaitos tvarkymo	7
1.2. Dėl duomenų, reikalingų valstybės, savivaldybių išdų ir Privalomojo sveikatos draudimo fondo finansinėms ataskaitoms sudaryti, parengimo ir pateikimo	9
1.3. Dėl mokesčių fondo 2013 m. finansinių ataskaitų pradinių likučių duomenų	11
1.4. Dėl 2013 metų finansinių ataskaitų sudarymo ir 2013 metų pabaigos buhalterinių sąskaitų likučių inventorizavimo	14
1.5. Dėl gautinų ir mokėtinų sumų suderinimo	17
<u>2. Dėl gyventojų pajamų mokesčio prievolių kontrolės ir apskaitos</u>	<u>19</u>
2.1. Dėl gyventojų ataskaitinių metų pajamų deklaravimo proceso administravimo ir deklaruotų duomenų patikrinimo proceso	20
2.1.1. Dėl VMI turimos informacijos apie gyventojų pajamas ir išlaidas	20
2.1.2. Dėl 2013 metais VMI vykdyto metinių pajamų deklaracijų duomenų pagrįstumo patikrinimo proceso teisinio reglamentavimo	21
2.2. Dėl vykdytų kontrolės priemonių ir veiksmų ir jų įtakos pajamų surinkimui	24
2.2.1. Dėl koordinatorių vykdytos tyrėjų atliktų metinių pajamų deklaracijų duomenų pagrįstumo tyrimų kontrolės	24
2.2.2. Dėl 2013 metais pateiktų pirminių arba patikslintų ankstesnių ir ataskaitinių metų pajamų deklaracijų ir GPM permokų grąžinimo kontrolės	24
2.2.3. Dėl mokesčių mokėtojų, nesilaikančių mokesstinės drausmės (deklaravimo, mokėjimo), atžvilgiu taikytų kontrolės priemonių rezultatų	25
2.2.4. Dėl GPM pajamų pripažinimo, registravimo VMI mokesčių fondo apskaitoje, atskleidimo finansinių ataskaitų rinkinyje ir aiškinamajame rašte	28
2.2.5. Dėl kriminalinės žvalgybos subjektų GPM užskaitų	29
<u>3. Dėl mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus apyskaitos</u>	<u>30</u>
3.1. Dėl mokesčių administratoriaus veiksmų, užtikrinančių mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus apyskaitos duomenų teisingumą	30

3.2. Dėl įmokų paskirstymo ir pervedimo į biudžetus bei fondus	32
3.3. Dėl pajamų klasifikacijos	35
3.4. Dėl šeimininkio turto perdavimo valstybės nuosavybėn	36
<u>4. Rekomendacijos</u>	<u>37</u>
<u>PRIEDAI</u>	<u>39</u>

IŽANGA

Valstybinės mokesčių inspekcijos mokesčių fondas¹ yra viešojo sektoriaus subjektas. Į mokesčių fondo, kaip atskiro subjekto, apskaitą įtraukiamos visos ūkinės operacijos ir ūkiniai įvykiai, susiję su mokesčių administratoriaus – Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – VMI) veikla bei įgyvendinamais uždaviniais administruojant mokesčius, rinkliavas ir kitas įmokas bei vykdant įstatymais ar kitais teisės aktais perduotas funkcijas. Mokesčių fondo apskaitą mokesčių administratorius tvarko atskirai nuo savo, kaip biudžetinės įstaigos apskaitos ir turi teikti Finansų ministerijai mokesčių fondo tarpinius ir metinį finansinių ataskaitų rinkinius.

Pagal Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisykles² VMI finansų ministro nustatyta tvarka teikia Finansų ministerijai Mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus apyskaitą³, į kurią įtraukiami duomenys apie įmokas, per atskaitinius metus gautas į VMI administruojamas biudžeto pajamų surenkamąsias sąskaitas bei pervestas į valstybės biudžetą, savivaldybių biudžetus tiesiogiai ir per išdo sąskaitą, Privalomojo sveikatos draudimo ir Garantinį fondus.

Audito tikslas – įvertinti 2013 metų finansinių ataskaitų rinkinio bei Mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus apyskaitos duomenis ir pareikšti nepriklausomą nuomonę.

Audituojamas subjektas – Valstybinės mokesčių inspekcijos mokesčių fondas.

Audituojamu laikotarpiu Valstybinei mokesčių inspekcijai vadovavo Modestas Kaseliauskas, Mokesčių apskaitos departamentui – Židrūnas Karalius.

Audituojamas laikotarpis – 2013 metai.

Valstybinio audito ataskaitoje pateikiami tik audito metu nustatyti dalykai, o nepriklausoma nuomonė dėl VMI mokesčių fondo 2013 metų finansinių ataskaitų rinkinio ir Mokesčių bei kitų įmokų į biudžetus apyskaitos duomenų pareiškiami valstybinio audito išvadoje.

¹ Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas 2007-06-26 Nr. X-1212 (su pakeitimais ir papildymais) 2 str. 22 p.

² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-05-14 nutarimas Nr. 543 „Dėl valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių patvirtinimo“ (2004-06-15 nutarimo Nr. 751 redakcija su pakeitimais ir papildymais).

³ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003-01-29 įsakymas Nr. 1K-019 „Dėl mokesčių ir kitų įmokų į valstybės biudžetą ir savivaldybių biudžetus apyskaitos“ (2012-03-15 įsakymo Nr. 1K-102 redakcija su pakeitimu ir papildymu).

AUDITO APIMTIS IR METODAI

Audito metu buvo vertinami VMI mokesčių fondo 2013 metų finansinių ataskaitų rinkinio bei 2013 metų mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus apyskaitos⁴ duomenys.

Audito metu vertintą VMI mokesčių fondo 2013 metų finansinių ataskaitų rinkinį sudarė:

- Finansinės būklės ataskaita pagal 2013 m. gruodžio 31 d. duomenis;
- Veiklos rezultatų ataskaita pagal 2013 m. gruodžio 31 d. duomenis;
- Pinigų srautų ataskaita pagal 2013 m. gruodžio 31 d. duomenis;
- Grynojo turto pokyčių ataskaita pagal 2013 m. gruodžio 31 d. duomenis;
- 2013 m. finansinių ataskaitų aiškinamasis raštas.

Turto, įsipareigojimų ir grynojo turto likutis, kaip nurodyta finansinės būklės ataskaitoje, 2013 m. pradžioje buvo iš viso 3 155 335,1 tūkst. Lt, pabaigoje – 3 802 649,4 tūkst. Lt.

VMI mokesčių fondas, kaip nurodyta 2013 metų Mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus ir fondus apyskaitoje, 2013 m. į valstybės biudžetą pervadė 16 897 560,5 tūkst. Lt, savivaldybių biudžetams – 2 394 609,8 tūkst. Lt, fondams⁵ – 107 695 7 tūkst. Lt mokesčių ir kitų įmokų.

Finansinis (teisėtumo) auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus, Tarptautinius audito standartus ir Tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus, siekiant gauti pakankamą užtikrinimą, kad 2013 metų finansinių ataskaitų rinkinyje bei 2013 metų Mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus apyskaitoje nėra reikšmingų iškraipymų. Visiškas užtikrinimas neįmanomas dėl įgimtų audito apribojimų ir to fakto, kad netikrinome visų (100 proc.) ūkinių operacijų, ūkinių įvykių ir sudarytų sandorių.

Audito metu, siekdami gauti audito tikslams reikalingų įrodymų, atlikome:

- išsamią rizikos analizę (audito planavimo etape), kuri leido panaudoti rizika ir reikšmingumu pagrįstą audito metodiką, audito darbą sutelkiant didžiausios rizikos srityse;
- tvarkos aprašų, taisyklių, įsakymų ir kitų dokumentų peržiūrą, kuri leido susipažinti su VMI mokesčių fonde sukurta kontrolės aplinka ir procedūromis;
- pateiktų duomenų ir informacijos analizę ir patikrinimą.

Atlikdami pagrindines audito procedūras siekėme gauti įrodymus, ar mokesčių administratoriaus veiksmai gyventojų pajamų mokesčio (GPM) administravimo ir apskaitos bei paskirstymo srityse atitinka teisės aktus. Vertinome VMI 2013 metais vykdyto gyventojų pajamų mokesčio deklaravimo proceso bei mokesčių prievolių kontrolės ir apskaitos procedūras. Taip pat siekdami įvertinti, kaip VMI įgyvendina Mokesčių administravimo įstatymo 104¹ str. jai suteiktas naujas teises – nedrausmingiems mokesčių mokėtojams nustatyti mokesčines prievoles mokesčių administratoriaus iniciatyva, atlikome audito procedūras pakaitinių deklaracijų formavimo srityje. Nuo 2013-03-01 įsigaliojo Importo PVM įskaitymo taisyklės⁶, kuriomis nustatyta Lietuvoje įregistruotų PVM mokėtojų apskaičiuoto importo PVM už Lietuvos Respublikos muitų teritorijoje išleidžiamas į laisvą apyvartą prekes įskaitymo VMI tvarka. Audito

⁴ Forma patvirtinta Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003-01-29 įsakymu Nr.1K-019 (2012-03-15 įsakymo Nr. 1K-102 redakcija).

⁵ Privalomojo sveikatos draudimo fondas, Garantinis fondas.

⁶ VMI viršininke ir Muitinės departamento generalinio direktoriaus 2012-10-15 įsakymas Nr. VA-94/1B-785.

metu vertinome, ar importo PVM apskaitos srityje taikytos kontrolės procedūros užtikrina duomenų teisingumą.

Vertindami, kaip laikomasi teisės aktų reikalavimų, atsižvelgėme į šių reikalavimų nesilaikymo priežastis ir įvertinome galimus jų nesilaikymo padarinius.

Pažymime, kad audito metu negalėjome atlikti dalies reikiamų audito procedūrų, nes dėl Mokesčių apskaitos informacinės sistemos (MAIS) techninių ribojimų (greitaveikos problemų) mokesčių fondo didžiosios knygos apskaitos registre susisteminti ūkinių operacijų duomenys buvo registruojami labai atsilikant, 2013 m. tarpinės finansinės ataskaitos buvo sudarytos pavėluotai, tik metams pasibaigus, metinis finansinių ataskaitų rinkinys parengtas ne pagal MAIS apskaitos duomenis, bet, VMI aiškinimu, pagal inventorizacijos duomenis, o apskaitos registras ir žiniaraščiai buvo sudaromi jau parengus finansines ataskaitas (detaliau žr. ataskaitos 1.1, 1.3, 1.4 poskyrius).

Audito įrodymai gauti taikant skaičiavimo, patikrinimo, paklausimo, analitines ir kitas audito procedūras.

PASTEBĖJIMAI, IŠVADOS, REKOMENDACIJOS

1. DĖL MOKESČIŲ FONDO BUHALTERINĖS APSKAITOS ORGANIZAVIMO IR FINANSINIŲ ATASKAITŲ RINKINIO DUOMENŲ

1.1. Dėl 2013 metų mokesčių fondo buhalterinės apskaitos tvarkymo

2012 metais, pažeidžiant Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymą ir viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartų (toliau – VSAFAS) reikalavimus, nebuvo sudaryti mokesčių fondo tarpinių finansinių ataskaitų rinkiniai⁷. 2013 metais VMI nesilaikė Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo 32 straipsnio ir 23-iojo VSAFAS nuostatų ir nustatytais terminais nesudarė ir nepateikė mokesčių fondo 2013 metų pirmojo ketvirčio, pusmečio ir devynių mėnesių tarpinių finansinių ataskaitų. Pagal VMI pateiktą informaciją⁸ Finansų ministerijai 2013 metų I–III ketvirčių tarpinės finansinės atskaitos pateiktos 2014 metų kovo 21 dieną t. y. I ketvirčio ataskaitų rinkinys pateiktas 278 dienomis vėliau, II ketvirčio – 199 dienomis vėliau, III ketvirčio – 136 dienomis vėliau, nei nustatyta teisės aktuose.⁹

Tarpinių laikotarpių apskaitos žiniaraščiai ir registrai nebuvo sudaryti, taigi visus 2013 metus nei VMI vadovai bei specialistai, nei auditoriai neturėjo galimybės nagrinėti tarpinių laikotarpių finansinių ataskaitų rinkinių ir juos atitinkančių apskaitos registų (žiniaraščių) duomenų. Auditoriai neturėjo galimybės susipažinti su buhalterinės apskaitos procesu, taikytomis kontrolės procedūromis ir rinkti audito įrodymus nuomonei dėl 2013 metų finansinių ataskaitų rinkinio pareikšti.

Atkreipiame dėmesį, kad pagal nusistovėjusią audito praktiką audito metu vertindami tarpinių finansinių ataskaitų duomenis, juos lygindami su apskaitos registų ir (ar) žurnalų duomenimis ir aptikę klaidų ar neatitikimų, nustatę, kad netinkamai taikomos kontrolės procedūros, auditoriai visuomet informuoja audituojamą subjektą, kad šis galėtų tobulinti apskaitos procesą, o nustatytas klaidas ir neatitikimus galėtų ištaisyti iki metinio finansinių ataskaitų rinkinio sudarymo, kad jo duomenys būtų tikri ir teisingi.

⁷ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės valstybinio audito ataskaita „Dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos mokesčių fonde atlikto finansinio (teisėtumo) audito rezultatų“, 2013-07-15 Nr. FA-P-60-5-94.

⁸ VMI 2014-06-13 raštas Nr. (20.2-06)-R-4558 „Dėl audito metu nustatytų dalykų“.

⁹ Pagal Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008-06-11 įsakymu 1K-213 patvirtinto 23-iojo viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standarto „Tarpinių finansinių ataskaitų rinkinys“ 20 p. (2012-02-09 įsakymo Nr. 1K-048 redakcija): viešojo sektoriaus subjektai, kurių vadovas yra valstybės biudžeto asignavimų valdytojas, valstybės arba savivaldybės ištekliai ir mokesčių fondai ir savivaldybių administracijos, tarpinių ataskaitinių laikotarpių atskirų tarpinių finansinių ataskaitų rinkinius teikia Finansų ministerijai ne vėliau kaip per 30 kalendorinių dienų pasibaigus tarpiniam ataskaitiniam laikotarpiui.

2013 m. gruodžio 31 d. VMI viršininko įsakymu¹⁰ buvo patvirtintas naujos redakcijos VMI mokesčių fondo apskaitos vadovas su priedais, kuriuose nustatytos apskaitos registro ir apskaitos žiniaraščių formos, mokesčių fondo inventorizacijos tvarka ir kt. Iki to laiko nebuvo sudaryti nustatytos formos ir turinio¹¹ mokesčių fondo apskaitos registrai.

Susipažinę su apskaitos žiniaraščių ir registro, patvirtintų kartu su nauju apskaitos vadovu, struktūra, atkreipėme VMI dėmesį¹² į tai, kad apskaitos informacijos sugrupavimas pagal patvirtintą apskaitos registrą ir žiniaraščius gali neatitikti reikalavimų, jiems keliamų Buhalterinės apskaitos įstatyme. Pažymėtina, kad kiekvienam viešojo sektoriaus subjektui svarbu parinkti tinkamą apskaitos registrų formą ir turinį, kad juose pateikiama apskaitos informacija būtų objektyvi, palyginama, išsami ir naudinga vidaus ir išorės informacijos vartotojams, kaip reikalauja Buhalterinės apskaitos įstatymas¹³. Kad VMI efektyviai administruotų mokesčius, sistemingai analizuotų, kokie mokesčių mokėtojai ir kiek skolingi valstybei, ypač metų pradžioje ar pabaigoje, kokie mokesčių administratoriaus įsipareigojimai verslui ir pan., ji privalo turėti teisingus (patikimus), laiku parengtus ir pateikiamus buhalterinės apskaitos duomenis.

Patvirtintas naujos redakcijos VMI mokesčių fondo apskaitos vadovas nustato VMI mokesčių fondo apskaitos politiką ir pagrindinius apskaitos principus. Patvirtinta VMI mokesčių fondo apskaitos politika ne visais atvejais atitinka VSAFAS reikalavimus, todėl neužtikrinamas apskaitos tvarkymas ir finansinių ataskaitų sudarymas pagal visus VSAFAS reikalavimus.

Pavyzdžiai

1. Apskaitos vadovo VI dalies „Gautinos sumos ir jų nuvertėjimo apskaičiavimas“ 50 punkte nurodyta: „Mokesčių, kurie jau yra gauti nepasibaigus mokesčiniam laikotarpiui, pervestinos į biudžetus ir išteklių fondus sumos apskaitoje registruojamos ateinančių laikotarpių sąnaudų sąskaitose (pavyzdžiui, avansinio nekilnojamojo turto mokesčio įmokos)<...>“. Ši nuostata neatitinka VSAFAS reikalavimų, nes, vadovaujantis 11-ojo VSAFAS 5 punktu, išlaidos, skirtos pajamoms uždirbti būsimaisiais laikotarpiais, apskaitoje turi būti registruojamos ir pateikiamos finansinėse ataskaitose kaip turtas ir bus pripažįstamos sąnaudomis būsimaisiais laikotarpiais. Avansinės mokesčių įmokos ateinančiais laikotarpiais nebus pripažįstamos išlaidomis, todėl mokesčių fondo apskaitoje turėtų būti registruojamos išankstinių apmokėjimų sąskaitose.
2. Apskaitos vadovo 161 punkto 8 lentelėje nurodyta, kad Veiklos rezultatų ataskaitos straipsnis „Pervestinių socialinių įmokų suma“ nėra numatytas VMI mokesčių fondo apskaitoje, nors fondas apskaičiuoja socialinių įmokų pajamas. 164 punkto 9 lentelėje nurodyta, kad Pinigų srautų ataskaitos straipsnis „Pervestos lėšos kitiems subjektams“ nėra numatytas VMI mokesčių fondo apskaitoje, nors fondas daro pervedimus paramos gavėjams ir juos parodo pateikiamose fondo Pinigų srautų ataskaitose.
3. VMI mokesčių fondo apskaitos vadovo 12 ir 13 punktuose nurodyta, kad 25-ojo VSAFAS reikalavimai yra netaikomi VMI mokesčių fondo veiklai. Tačiau į VMI 2013 m. spalio 25 d. Valstybės kontrolei pateiktus VMI mokesčių fondo 2012 m. finansinių ataskaitų rinkinio aiškinamojo rašto priedus (2013-10-25 raštas Nr. (20.8-06)-R-8197) įtrauktas užpildytas 25-ojo

¹⁰ VMI viršininko 2013-12-31 įsakymas Nr. V-479 „Dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2010-12-31 įsakymo Nr. V-414 „Dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos mokesčių apskaitos vadovo patvirtinimo pakeitimo ir įsakymų, susijusių su Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos mokesčių fondo apskaitos registrais, pripažinimo netekusiais galios“.

¹¹ Patvirtinti ir keičiami VMI viršininko įsakymais: 2012-08-14 Nr. V-285, 2013-06-28 Nr. V-245, 2013-09-25 Nr. V-340.

¹² Valstybės kontrolės 2014-01-28 raštas Nr. S-(60-3322)-239 „Dėl audito metu nustatytų dalykų“.

¹³ Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymo 2001-11-06 Nr. IX-574 (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 4 str.: *Ūkio subjektai apskaitą tvarko taip, kad apskaitos informacija būtų: 1) tinkama, objektyvi ir palyginama; 2) pateikiama laiku; 3) išsami ir naudinga vidaus ir išorės informacijos vartotojams.*

VSAFAS priedas „2012 m. informacija pagal veiklos segmentus“, t. y. šiuo atveju, rengiant naujos redakcijos VMI mokesčių fondo apskaitos vadovą, nesivadovauta VSAFAS reikalavimais.

Kiti audito metu nustatyti VMI mokesčių fondo apskaitos politikos trūkumai išvardyti ataskaitos 2.2.2 ir 2.2.4, 2.2.5 skirsniuose.

1.2. Dėl duomenų, reikalingų valstybės, savivaldybių išdų ir Privalomojo sveikatos draudimo fondo finansinėms ataskaitoms sudaryti, parengimo ir pateikimo

VMI surenkamus ir administruojamus arba surenkamus, bet neadministruojamus mokesčius, rinkliavas ir kitas įmokas pajamomis pripažįsta valstybės, savivaldybių išdai ir kiti fondai. Valstybės išdo apskaitoje mokesčių ir kitų įmokų pajamos yra pripažįstamos pagal VMI, kuri yra atsakinga už šių pajamų apskaičiavimą ir (arba) surinkimą, valstybės išdai pateikiamas ataskaitas (A1–A4 formos). Šių ataskaitų formas, pildymo taisykles ir pateikimo tvarką nustatė finansų ministras¹⁴. Remiantis ataskaitų duomenimis daromi apskaitos įrašai valstybės išdo buhalterinėje apskaitoje.

Suprasdami, kaip svarbu, kad ataskaitose pateikiami duomenys būtų teisingi ir atitiktų VMI mokesčių fondo apskaitos duomenis, audito metu prašėme leisti stebėti pasirinkto laikotarpio A1–A4 ataskaitų sudarymo procesą ir kontrolės procedūras, tačiau tokia galimybė auditoriams nebuvo suteikta. Buvome informuoti, kad MAIS priežiūros specialistai tik iki 2014 metų pradžios turi parengti standartines užklausas, kurias naudojant būtų galima suformuoti duomenis, reikalingus A ir S ataskaitoms sudaryti.

Audito metu VMI mokesčių fondo 2013 metų A1–A4 formų ataskaitas teikė ir tikslino ne vieną kartą, paskutiniai patikslinimai pateikti 2014 metų balandžio 9 dieną. Patikrinti, ar šių ataskaitų duomenys atitinka mokesčių fondo apskaitos duomenis, neturėjome galimybės, nes iki 2014 m. gegužės mėnesio pabaigos VMI nepateikė mokesčių fondo apskaitos registro ir žurnalų. Tai įrodo, kad per visus 2013 metus VMI neturėjo patikimų buhalterinės apskaitos duomenų.

Pagal finansų ministro nustatytą tvarką¹⁵ VMI nuo 2013 metų trečiojo ketvirčio turėjo pradėti rengti ir savivaldybių administracijoms teikti VMI administruojamų ir neadministruojamų, bet surenkamų mokesčių ir kitų įmokų ataskaitas (S1–S3 formos). Jomis remiantis savivaldybių išdų apskaitoje turėtų būti registruojamos pajamos ir kitos įmokos. Šiose taisyklėse nustatyta, kad ataskaitas VMI turi pateikti savivaldybių išdams per 25 kalendorines dienas ketvirčiui pasibaigus.

VMI nesilaikė nustatytų informacijos pateikimo terminų – iki 2013 metų pabaigos nepateikė savivaldybių administracijoms 2013 metų III ketvirčio ataskaitų, 2013 metų ataskaitos daugumai savivaldybių pateiktos 2014 m. kovo 6 dieną, kai kurioms – tik gegužės 8 dieną, t. y. 1,5–3,5 mėn. vėliau, nei baigėsi finansų ministro nustatytas¹⁶ tarpusavio operacijų suderinimo pabaigos terminas.

¹⁴ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011-02-18 įsakymas Nr. 1K-063 „Dėl Informacijos, reikalingos Lietuvos Respublikos valstybės išdo finansinėms ataskaitoms sudaryti, pateikimo taisyklių patvirtinimo“.

¹⁵ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2013-08-08 įsakymas Nr. 1K-275 „Dėl Informacijos, reikalingos Lietuvos Respublikos savivaldybių išdų finansinėms ataskaitoms sudaryti, pateikimo taisyklių patvirtinimo“.

¹⁶ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2013-12-27 įsakymas Nr. 1K-409 „Dėl 2013 metų konsolidavimo kalendoriaus patvirtinimo“.

Esant tokiai situacijai, savivaldybių administracijos, kaip ir ankstesniais metais, neturėjo teisingų duomenų, reikalingų 2013 metų savivaldybių išdų finansinių ataskaitų rinkiniams parengti. Šie duomenys ne tik būtini savivaldybių išdų finansinėms ataskaitoms parengti pagal VSAFAS reikalavimus, bet reikalingi pagrįstiems ekonominiams sprendimams priimti, kad būtų galima kuo veiksmingiau ir skaidriau naudoti savivaldybių turimus ir numatomus gauti finansinius išteklius.

VMI yra atsakinga už A1–A4 ir S1–S4 ataskaitose pateikiamų duomenų teisingumą. Šių ataskaitų sudarymo ir teikimo taisyklės buvo patvirtintos tik 2013 metų spalio mėnesį¹⁷. Taisyklėse nustatyta, kad A ir S ataskaitų duomenys turi būti palyginami su apskaitos duomenimis ir didžiosios knygos apskaitos registro sąskaitos 241 apyvartos duomenimis. Pažymėtina, kad ataskaitose turi būti pateikti ne tik į valstybės ir savivaldybių išdus pervestų mokesčių ir kitų įmokų duomenys, bet ir pervestinių, sukauptų pervestinių sumų pokyčių per ataskaitinį laikotarpį duomenys, kuriuos turi parodyti atitinkamų sąskaitų grupių likučių ir (ar) apyvartų duomenys. Pavyzdžiui, pervestinių sumų pokyčių duomenys turi sutapti su atitinkamų sąskaitų grupių (681 *Pervestinos sumos į valstybės biudžetą*; 241 *Pinigai bankų sąskaitose*, 242 *Grynieji pinigai*, 244 *Pinigai kelyje*) sąskaitų apyvartų ar likučių duomenimis. Taigi, patikrinti, ar ataskaitų duomenys sutampa su 241 sąskaitų grupės *Pinigai bankų sąskaitose* apyvarta, nepakanka, tam reikia atlikti papildomas kontrolės procedūras. Kad būtų užtikrintas ataskaitose pateikiamų duomenų teisingumas ir atitiktis VMI mokesčių fondo apskaitos duomenims, turėtų būti peržiūrėtos (papildytos) VMI viršininko patvirtintos taisyklės.

Į šias ataskaitas įtraukiami duomenys iš beveik visų mokesčių fondo apskaitos sričių, todėl manome, kad pačiai VMI labai svarbu įsitikinti, kad atitinkamų laikotarpių mokesčių apskaitos duomenys yra teisingi, atitinka VSAFAS ir kitų teisės aktų reikalavimus.

VMI paaiškinimas

VMI mokesčių fondui yra problema dėl DK periodų uždarymo, nors ir į DK duomenys keliami laiku. Ši problema yra susijusi dėl pajamų pripažinimo pagal deklaruojamų mokesčių mokestinį laikotarpį. Todėl VMI ne vieną kartą kreipėsi į Finansų ministeriją, nurodydama objektyvias priežastis dėl kurių teisės aktuose nustatytais terminais negali pateikti tarpinių finansinių ataskaitų bei Ataskaitų A ir S.

Atkreipiame dėmesį, kad VMI administruoja dalį privalomojo sveikatos draudimo įmokų:

- fizinių asmenų, vykdančių individualiąją veiklą pagal verslo liudijimus;
- fizinių asmenų, kurių žemės ūkio valdos (ūkio) dydis yra mažesnis arba lygus 2 ekonominio dydžio vienetams (toliau – EDV) arba kurių žemės ūkio valdos (ūkio) ekonominis dydis yra didesnis kaip 2 EDV, bet jie nėra PVM mokėtojai ir neprivalo jais registruotis;
- fizinių asmenų, savarankiškai mokančių privalomojo sveikatos draudimo įmokas.

Informacijos, kuria remiantis Privalomojo sveikatos draudimo fondo buhalterinėje apskaitoje būtų daromi įrašai apie VMI mokesčių fondo apskaitoje registruotas sukauptas mokėtinas sumas teikimo tvarka nenustatyta.

¹⁷ VMI viršininko 2013-10-14 įsakymas Nr. V-372 „Dėl mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus apskaitos formos 1-VP, informacijos, reikalingos Lietuvos Respublikos valstybės išdų, savivaldybių išdų finansinėms ataskaitoms sudaryti, bei kitų duomenų apie įmokas į valstybės ir savivaldybių biudžetus ir fondus sudarymo ir teikimo taisyklių patvirtinimo“.

1.3. Dėl mokesčių fondo 2013 m. finansinių ataskaitų pradinių likučių duomenų

Atlikę finansinį (teisėtumo) auditą¹⁸, atsisakėme pareikšti nuomonę dėl mokesčių fondo 2012 m. finansinių ataskaitų rinkinio, todėl šio audito metu siekėme surinkti pakankamus, tinkamus ir patikimus audito įrodymus dėl 2013 metų pradžios likučių, kurie turėtų sutapti su 2012 metų finansinėse ataskaitose pateiktais likučiais ataskaitinio laikotarpio pabaigoje, teisingumo.

Į Viešojo sektoriaus apskaitos ir ataskaitų konsolidavimo informacinę sistemą (VSAKIS) įtrauktas ir patvirtintas VMI mokesčių fondo 2012 metų finansinių ataskaitų rinkinys¹⁹ buvo sudarytas alternatyviomis priemonėmis: duomenys, reikalingi mokesčių fondo 2012 metų finansinėms ataskaitoms sudaryti, buvo suformuoti iš MAIS kituose posistemiuose esančių duomenų, naudojant užklausas, nes dėl MAIS greitimeikos problemų visi apskaitos įrašai, reikalingi 2012 metų finansinių ataskaitų rinkiniui sudaryti, į didžiosios knygos posistemį buvo perkelti tik 2013 metų pabaigoje.

Audito metu VMI teikė skirtingus mokesčių fondo 2012 metų didžiosios knygos apskaitos registro duomenis ir kitą informaciją, susijusią su mokesčių fondo 2012 metų finansinių ataskaitų rinkinio duomenimis²⁰:

- 2014 m. sausio 31 d. auditoriams pateiktos MAIS priemonėmis sudarytos mokesčių fondo 2012 metų finansinės būklės ir veiklos rezultatų ataskaitos;
- 2014 m. vasario 12 d. pateikti MAIS priemonėmis sudarytos didžiosios knygos apskaitos registro 2012-12-31 duomenys;
- 2014 m. vasario 25 d. pateikti papildyti didžiosios knygos apskaitos registro duomenys, mokesčių fondo gautinų ir mokėtinų sumų inventorizavimo aprašai – sutikrinimo žiniaraščiai ir detalūs 2012-12-31 duomenys (pagal mokesčius ir mokesčių mokėtojus) apie mokesčių fondo gautinas ir mokėtinas sumas;
- 2014 m. kovo 20 d. pateiktas dar vienas didžiosios knygos apskaitos registras 2012-12-31 ir 2012 metų finansinės būklės ir veiklos rezultatų ataskaitos.

Palyginę 2014 metais gautus patikslintus duomenis su 2012 m. finansinių ataskaitų, kurios Finansų ministerijai ir Valstybės kontrolei buvo pateiktos (taip pat suvestos į VSAKIS ir patvirtintos) 2013 metų gegužės mėnesį, duomenimis, nustatėme reikšmingų skirtumų: 2014-01-31 pateiktos Finansinės būklės ataskaitos turto ir įsipareigojimų straipsnių sumos 1 820,7 mln. Lt (daugiau kaip 136 proc.) mažesnės, negu buvo nurodytos 2013-05-07 pateiktoje ataskaitoje. Veiklos rezultatų ataskaitos pagrindinės veiklos pajamos mažesnės 410,7 mln. Lt (daugiau kaip 123 proc.), pagrindinės veiklos sąnaudos mažesnės 318,9 mln. Lt (75 proc.), palyginti su 2013-05-07 pateiktos Veiklos rezultatų ataskaitos duomenimis.

Susipažinę su mums pateiktais mokesčių fondo 2012 m. gautinų ir mokėtinų sumų inventorizavimo aprašų – sutikrinimo žiniaraščių duomenimis ir detaliais duomenimis (pagal mokesčius ir mokesčių mokėtojus) nustatėme, kad mokesčių fondo mokėtinų sumų likučiai nurodyti ne tik 6 klasės įsipareigojimų straipsnių sąskaitose (671100, 671200, 694100, 694101, 694200, 69300), bet ir 2 klasės tarpinėse turto straipsnių sąskaitose (223002, 244901, 244904).

¹⁸ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės valstybinio audito ataskaita „Dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos mokesčių fonde atlikto finansinio (teisėtumo) audito rezultatų“, 2013-07-15 Nr. FA-P-60-5-94.

¹⁹ Valstybės kontrolei pateiktas 2013-05-07, raštas Nr. (20.2-06)-R-3656.

²⁰ VMI raštai: 2014-01-31 Nr. (20.2-06)-R-867, 2014-02-12 Nr. (20.2-06)-R-1246, 2014-02-21 Nr. (20.2-06)-R-1512, 2014-03-18 Nr. (20.2-06)-R-2233.

Pažymėtina, kad VMI mokesčių fondo apskaitos vadovo²¹ priede šių sąskaitų apskaitos operacijos nenurodytos, be to, VSAFAS neleidžia turto straipsnių sąskaitose registruoti įsipareigojimų, t. y. mokėtinų sumų. Dėl tokio neteisingo ūkinių operacijų registravimo kai kuriose turto straipsnių sąskaitose susidarė neigiami debetiniai, o įsipareigojimų straipsnių sąskaitose – neigiami kreditiniai likučiai. Pagal nusistovėjusią ūkinių operacijų registravimo buhalterinėje apskaitoje praktiką turto sąskaitų likučiai paprastai būna teigiami debetiniai, o įsipareigojimų – teigiami kreditiniai.

Atlikę pateiktų detalių duomenų skaičiavimus nustatėme, kad 2014-02-25 pateikti detalūs ir inventorizavimo aprašų – sutikrinimo žiniaraščių duomenys nesutampa su 2014-03-18 pateiktais²² didžiosios knygos apskaitos registro 2012-12-31 duomenimis (1 lentelė).

1 lentelė. VMI mokesčių fondo gautinų ir mokėtinų sumų likučių 2012-12-31 palyginimas

DK sąskaitos Nr.	DK sąskaitos suma (pateikta 2014-03-18)	Suma inventorizavimo aprašuose ir kompaktiniame diske (pateikta 2014-02-25)	Skirtumas
Gautinos sumos			
223000	3 129 455 631,09	2 994 858 877,14	134 596 753,95
Mokėtinios sumos			
223002	0	352 632 112,43	-352 632 112,43
244901	0	109 950 997,56	-109 950 997,56
244904	0	30 387,56	-30 387,56
671100	1 392 502 325,85	20 752 879,25	1 371 749 446,60
671200	417 898 551,85	428 348 121,27	-10 449 569,42
671201	31 119 675,25	800 869 096,75	-769 749 421,50
694100	7 371 618,71	7 230 489,72	141 128,99
694101	5 971 225,87	-141 128,99	6 112 354,86
694200	4 627 193,21	3 592 571,81	1 034 621,40
694300	2 812 331,56	6 391 583,17	-3 579 251,61
Iš viso	1 862 302 922,30	1 729 657 110,53	132 645 811,77

Šaltinis – VMI pateikti duomenys

Susipažinę su 2014 m. vasario mėnesį pateiktais duomenimis²³ nustatėme, kad 2012 metų pabaigos gautinų ir mokėtinų sumų inventorizaciją VMI atliko daugiau kaip po metų – 2014 metų vasario 12–19 dienomis. VMI viršininko įsakymu²⁴ sudarytai komisijai buvo pavesta: *Atlikti inventorizaciją, siekiant patikrinti, ar gautinų ir mokėtinų sumų likučių duomenys pagal mokesčių mokėtojus ir mokesčius 2012 m. gruodžio 31 d. atitinka MAIS apskaitomus duomenis.* Atkreipiame dėmesį, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu patvirtintų Inventorizacijos taisyklių²⁵ 2 p. nustatyta: *Inventorizacija – turto ir įsipareigojimų patikrinimas ir faktiškai rastų jų likučių palyginimas su buhalterinės apskaitos duomenimis.* VMI mokesčių fondo inventorizacijos rezultatai nebuvo įforminti pagal Inventorizacijos taisyklių reikalavimus: juose nepateikta informacija, ar gautinų ir mokėtinų sumų likučių duomenys pagal mokesčių mokėtojus ir mokesčius 2012 m. gruodžio 31 d. atitinka buhalterinės apskaitos duomenis, ar buvo nustatyta neatitikimų, kokios jų priežastys ir kaip jie ištaisyti.

²¹ Patvirtintas VMI viršininko 2013-12-31 įsakymu Nr. V-479.

²² VMI 2014-03-18 raštas Nr. (20.2-06)-R-2233.

²³ VMI raštai: 2014-01-31 raštas Nr. (20.2-06)-R-867, 2014-02-02 raštas Nr. (20.2-06)R-1246, 2014-02-21 raštas Nr. (20.2-06)-R-1512).

²⁴ VMI viršininko 2014-02-12 įsakymas Nr. V-42 „Dėl VMI mokesčių fondo turto ir įsipareigojimų 2012 m. inventorizacijos“.

²⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999-06-03 nutarimas Nr. 719 „Dėl Inventorizacijos taisyklių patvirtinimo“ (2008-04-17. nutarimo Nr. 370 redakcija su pakeitimais ir papildymais).

VMI paaiškinimas

Dėl MAIS techninių apribojimų, nesuėjus visiems apskaitos įrašams į DK ir neuždarius šio modulio, 2012 m. VMI mokesčių fondo finansinių ataskaitų rinkinys, kuris pateiktas į VSAKIS 2013 m. gegužės 2 d., buvo sudarytas alternatyviu būdu, tai yra užklausų pagalba traukiant duomenis iš MAIS funkcinų modulių. 2012 m. gautinų ir mokėtinų sumų inventorizacija atlikta 2014 m. pagal MAIS sugeneruotus duomenis ir uždarius gautinų ir mokėtinų sumų modulius. Šios ir kitos žemiau nurodytos objektyvios priežastys sąlygoja mokesčių fondo gautinų ir mokėtinų sumų inventorizavimo aprašuose-sutikrinimo žiniaraščiuose pateiktų duomenų neatitikimą su DK duomenimis.

VMI apie 2012 metų pabaigos gautinų ir mokėtinų sumų likučių inventorizavimo duomenų neatitikimus informavome raštu²⁶. Gauti VMI paaiškinimai apie skirtumų ir neatitikimų mokesčių fondo 2012 metų apskaitoje susidarymo priežastis²⁷:

- VMI mokesčių fondo finansinių ataskaitų rinkinys buvo sudarytas alternatyviu būdu užklausomis „traukiant“ duomenis iš MAIS funkcinų modulių, dėl MAIS techninių apribojimų visų apskaitos įrašų neperkėlus į didžiosios knygos modulį ir jo neuždarius;
- Mokesčių fondo mokėtinų ir gautinų sumų inventorizacija atlikta 2014 m. pagal MAIS sugeneruotus duomenis, uždarius gautinų ir mokėtinų sumų modulius. Duomenų neatitikimai susidarė dėl MAIS laiku neuždarytų gautinų ir mokėtinų sumų modulių;
- tarpinės turto sąskaitos (223002, 244901, 244904) naudojamos apdorojant gautas įplaukas (lyginant jas su prievolėmis ar priskiriant permokoms), kai įplaukų gavimo datos nesutampa su jų panaudojimo (sugretinimo su prievolėmis) datomis;
- inventorizavimo duomenų neigiamos sumos rodo atvejus, kai nustatomas kreditinis gautinų arba debetinis mokėtinų sumų likutis. Tokie įrašai turėtų būti taisomi darant rankinius įrašus;
- kitos inventorizavimo duomenų neigiamos sumos susijusios su operacijų registravimo datos nustatymu didžiosios knygos modulyje.

Palyginę VMI pateiktus apskaičiuoto mokesčių fondo gautinų sumų nuvertėjimo 2012-12-31²⁸ duomenis su mums 2014-03-18 pateiktais mokesčių fondo didžiosios knygos duomenimis, nustatėme, kad apskaičiuotas mokesčių fondo gautinų sumų nuvertėjimas – 2 013 013 083,97 Lt nesutampa su 2012 m. didžiosios knygos sąskaitos 223001 Gautinų mokesčių ir rinkliavų nuvertėjimas duomenimis – 2 661 274 689,58 Lt, skirtumas – 648 261 605,61 Lt.

VMI paaiškinimas

Dėl MAIS techninių apribojimų, nesuėjus visiems apskaitos įrašams į DK ir neuždarius šio modulio, nebuvo galimybės paskaičiuoti gautinų sumų nuvertėjimo MAIS sistemoje. Atsižvelgiant į tai, sudarant 2012 m. mokesčių fondo finansinių ataskaitų rinkinį, 2012 m. gautinų sumų nuvertėjimas buvo paskaičiuotas užklausos pagalba. Dėl esamo didelio duomenų kiekio ir vykdomos užklausos sudėtingumo nuvertėjimas buvo skaičiuojamas nuo nustatytos nepriemokos mėnesio paskutinę dieną (t.y. ne nuo konkrečios nepriemokos susidarymo datos). 223001 sąskaitos nuvertėjimas 2 013 013 083,97 yra MAIS nuvertėjimo užduoties rezultatas, kuris buvo gautas, kai 2012 m. duomenys buvo sukelti į DK. Atsižvelgiant į tai, kad buvo skaičiuojamas nuvertėjimas skirtingomis priemonėmis, susidaro skirtumas.

²⁶ Valstybės kontrolės 2014-04-04 raštas Nr. S-(60-3322)-1028.

²⁷ VMI 2014-04-10 raštas Nr. (20.2-060)-R-2797.

²⁸ VMI 2014-01-31 raštas Nr. (20.2-06)-R-867.

Dėl to, kad įkėlus 2012 metų ūkinių operacijų ir ūkinių įvykių duomenis į MAIS didžiosios knygos modulį sąskaitų likučių duomenys nesutapo su 2012 metų finansinėse ataskaitose teiktais duomenimis, VMI 2014 m. sausio–kovo mėnesiais koregavo 2012 metų pabaigos mokesčių fondo buhalterinių sąskaitų likučius. Tam buvo surašytos buhalterinės pažymos, kurių dalis auditoriams buvo pateikta 2014 metų gegužės 2 dieną. Šios pažymos, kuriomis grindžiami 2012 metų buhalterinių sąskaitų likučių pasikeitimai, neatitinka Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymo 13 straipsnyje apskaitos dokumentams nustatytų reikalavimų, nes jose nenurodytas ūkinės operacijos turinys, t. y. priežastys, kodėl daromi įrašai buhalterinių sąskaitų debete ir kredite, kodėl keičiami buhalterinių sąskaitų likučiai. Remiantis buhalterinėmis pažymomis buvo matematiškai koreguoti sąskaitų likučiai iki norimo (reikiamo) dydžio.

VMI paaiškinimas

Dėl MAIS techninių apribojimų, nesuėjus visiems apskaitos įrašams į DK ir neuždarius šio modulio, susidarė atskirų sąskaitų skirtumai. Atsižvelgiant į tai, buvo surašytos buhalterinės pažymos. Be to, buhalterinių pažymų sumos 2013-01-01 buvo atstatytos. Nustatytos klaidos buvo taisomos 2013 m.

Buhalterinės apskaitos įstatymas²⁹ draudžia daryti įrašus ankstesnio (2012 metų) laikotarpio apskaitos registruose po to, kai finansinės ataskaitos sudarytos ir patvirtintos. Nustatytos klaidos turėjo būti taisomos tik einamaisiais – 2013 metais, surašant buhalterinę pažymą. VMI 2013 metų finansinių ataskaitų rinkinio aiškinamajame rašte nedetalizavo 2012 metų atskaitinio laikotarpio klaidų taisymų pagal 7-ojo VSAFAS³⁰ 6, 7, 9 ir 10 prieduose nustatytas formas.

1.4. Dėl 2013 metų finansinių ataskaitų sudarymo ir 2013 metų pabaigos buhalterinių sąskaitų likučių inventorizavimo

Kartu su mokesčių fondo 2013 metų finansinių ataskaitų rinkiniu³¹ VMI pateikė dokumentus ir duomenis, susijusius su 2013 metų mokesčių fondo gautinų ir mokėtinų sumų inventorizacija 2013-12-31³² ir mokesčių fondo gautinų mokesčių ir rinkliavų nuvertėjimo tos pačios datos duomenis. 2014 metų gegužės mėnesio pabaigoje VMI pateikė 2013 metų mokesčių fondo didžiosios knygos apskaitos registrą ir dalį apskaitos žiniaraščių³³.

Nustatėme, kad mokesčių fondo gautinų sumų 2013-12-31 duomenys skirtinguose šaltiniuose: gautinų sumų buhalterinės sąskaitos Nr. 223000 žiniaraštyje, inventorizavimo apraše –

²⁹ Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymas, 2001-12-06 Nr. IX-574 (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais), 18 str. 4 p.

³⁰ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008-02-08 įsakymas Nr. 1K-058 „Dėl viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės 7-ojo standarto patvirtinimo“ (2009-12-16 įsakymo Nr. 1K-456 redakcija).

³¹ Pateiktas 2014-04-30 raštu Nr. (20.2-06)-R-3315.

³² VMI mokesčių fondo mokėtinų sumų inventorizavimo aprašas – sutikrinimo žiniaraštis Nr. (20.15-06)-310-10; gautinų sumų inventorizavimo aprašas – sutikrinimo žiniaraštis Nr. (20.15-06)-310-9; gautinų sumų (mokestinių paskolų sutarčių) inventorizavimo aprašas – sutikrinimo žiniaraštis Nr. (20.15-06)-310-5; detalizuoti duomenys kompaktiniame diske apie gautinas (kartu su mokestinių paskolų sutartimis) ir mokėtinas sumas pagal mokesčius ir mokesčių mokėtojus.

³³ 2014-05-28–2014-05-30 elektroniniu paštu pateikti: mokesčių fondo didžiosios knygos apskaitos registras, gautinų sumų (sąskaitos Nr. 223000) žiniaraštis, mokestinių paskolų sutarčių žurnalas, valstybei perduotino turto (atsargų) sąrašai 2013-12-31 datai.

sutikrinimo žiniaraštyje³⁴, pateiktame kompaktiniame diske su detaliais duomenimis, didžiosios knygos apskaitos registre, yra skirtingi (2 lentelė).

2 lentelė. VMI mokesčio fondo gautinų sumų 2013-12-31 duomenų palyginimas

Sąskaitos Nr.	Likutis, nurodytas VMI žiniaraštyje, Lt	Likutis, apskaičiuotas iš žiniaraščio duomenų, Lt	Likutis, apskaičiuotas iš detalių (aprašo – žiniaraščio) duomenų, Lt	Likutis, nurodytas didžiojoje knygoje, Lt
223000	2 533 679 069,51	3 092 714 587,99	3 091 822 565,49	3 556 514 490,76
221110	169 440 565,63	169 440 565,63	171 606 240,74	90 855 780,07

Šaltinis – VMI pateikti duomenys

Taip pat nesutampa ir VMI pateikti 2013 metų mokesčių fondo mokėtinų sumų 2013-12-31 duomenys, mokėtinų sumų apraše – sutikrinimo žiniaraštyje³⁵ ir didžiosios knygos apskaitos registre (3 lentelė).

3 lentelė. VMI mokesčio fondo mokėtinų sumų 2013-12-31 duomenų palyginimas

Sąskaitos Nr.	Likutis, apskaičiuotas iš detalių (aprašo – žiniaraščio) duomenų, Lt	Likutis, nurodytas didžiojoje knygoje, Lt	Skirtumas, Lt
1	2	3	4
223002	368 101 573,41	0,00	-368 101 573,41
244901	47 729 421,64	0,00	-47 729 421,64
244904	105 674,96	0,00	-105 674,96
671100	45 072 719,36	44 964 961,37	-107 757,99
671200	457 680 089,64	95 691 759,76	-361 988 329,88
671201	818 089 109,40	1 311 519 265,25	493 430 155,85
694100	21 645 908,46	0,00	-21 645 908,46
694101	962,14	0,00	-962,14
694200	40 002 722,10	0,00	-40 002 722,10
694300	6 398 957,65	0,00	-6 398 957,65
Iš viso	1 804 827 138,76	1 452 175 986,38	-352 651 152,38

Šaltinis – VMI pateikti duomenys

Tokie duomenų apie gautinas ir mokėtinas sumas skirtumai rodo, kad VMI MAIS saugomi apskaitos duomenys ir 2013 metų inventurizacijos³⁶ duomenys negali būti patikimi.

VMI paaiškinimai

- DK223000 likutis pagal inventurizacijos rezultatus ir detalius duomenis – 3 091 822 565,49 Lt. Dėl šių sumų neatitikimo užregistruotas incidentas. Skirtumas – 892 022,50 Lt, kuris sudaro 0,03 proc. palyginus su inventurizacijos rezultatais, yra dėl sistemos techninių klaidų. Šiuos neatitikimus Vykdytojas taiso sistemoje.
- Mokesčių fondo DK 223002, 244901, 244904, 694100, 694101, 694200, 694300 sąskaitose ataskaitinio laikotarpio pabaigai likutis turi būti nuliui. Tačiau dėl vėluojamų duomenų kėlimo į Didžiąją knygą nebuvo laiku uždaryti DK periodai, todėl minėtose sąskaitose metu gale buvo nurodyti likučiai. Šių sąskaitų likučiai perkelti į DK 695200 sąskaitą (2014-01-01 įrašai atstatyti).

³⁴ 2014-04-30 raštu Nr. (20.2-06)-R-3315 pateikti žiniaraščiai Nr. (20.15-06)-310-9, Nr. (20.15-06)-310-5.

³⁵ Tuo pačiu raštu pateiktas žiniaraštis Nr. (20.15-06)-310-10.

³⁶ Atlikta vykdant VMI viršininko 2013-12-31 įsakymą Nr. V-484 „Dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos mokesčių fondo turto ir įsipareigojimų 2013 m. inventurizacijos“.

DK 671100, 671200, 671201 sąskaitų sumos nesutampa dėl sumų iškeltų iš kitų DK sąskaitų. Nurodyti skirtumai tarp inventorizacijos sąskaitų bei Didžiosios knygos sąskaitų susidaro dėl duomenų atskleidimo finansinio rinkinio paaiškinamojo rašto atskirose lentelėse, t.y. dėl duomenų perkėlimo į kitas sąskaitas. Inventorizacijos rezultatuose yra bendros sumos, kadangi duomenys paimti iš pirminių šaltinių, t.y. iš atitinkamo MAIS modulio. Atsižvelgiant į tai, inventorizacijos duomenys yra patikimi. Inventorizacijos duomenys pagal konkrečius sąskaitų požymius (pavyzdžiui, mokesčių ar prievolės šaltinį) gali būti sulyginami su pateiktais Didžiosios knygos duomenimis.

Pažymėtina, kad inventorizavimo aprašuose – sutikrinimo žiniaraščiuose nėra informacijos, ar gautinų ir mokėtinų sumų likučių duomenys pagal mokesčių mokėtojus ir mokesčius 2013 m. gruodžio 31 d. atitinka MAIS duomenis (ar jie palyginti su buhalterinės apskaitos duomenimis), ar buvo nustatyta neatitikimų, kokios jų priežastys ir kaip jie ištaisyti.

Nustatyti skirtumai tarp inventorizacijos duomenų ir MAIS esančių apskaitos duomenų rodo, kad VMI neatliko mokesčių fondo gautinų ir mokėtinų sumų inventorizacijos taip, kaip reikalauja Viešojo sektoriaus apskaitos ir atskaitomybės bei Buhalterinės apskaitos įstatymai ir Vyriausybės nutarimu patvirtintos Inventorizacijos taisyklės³⁷, kurios nurodo inventorizuotus likučius palyginti su buhalterinės apskaitos duomenimis ir taip patvirtinti VMI mokesčių fondo turto ir įsipareigojimų likučių teisingumą.

Aiškinamajame rašte VMI nurodė, kad 2013 metų finansinių ataskaitų rinkinys parengtas pagal inventorizacijos duomenis. VMI specialistai susitikimo Valstybės kontrolėje metu³⁸ patvirtino, kad mokesčių fondo 2013 metų finansinių ataskaitų rinkinys parengtas ne pagal MAIS, bet pagal inventorizacijos duomenis. Paprastai inventorizacijos rezultatais pagrindžiami buhalterinių sąskaitų likučiai, o ne jų apyvartos ar užregistruotų pajamų ir sąnaudų sumos. Kai kurioms finansinių ataskaitų rinkinio ataskaitoms (pvz., Veiklos rezultatų ataskaitai) sudaryti ir aiškinamojo rašto priedams užpildyti reikalingi ne tik atskirų buhalterinių sąskaitų likučių, bet ir jų apyvartų duomenys. Paprastai finansinės ataskaitos parengiamos remiantis didžiosios knygos apskaitos registro duomenimis, kuris turėjo būti sudaromas remiantis apskaitos sistemos (šiuo atveju – MAIS) duomenimis. VMI konstatavimas, kad mokesčių fondo 2013 metų finansinių ataskaitų rinkinys parengtas ne pagal MAIS, o pagal inventorizacijos duomenis, leidžia manyti, kad MAIS esantys duomenys buvo nepatikimi ir (ar) netikslūs ir verčia abejoti VMI mokesčių fondo didžiosios knygos apskaitos registro³⁹ duomenų patikimumu.

VMI pateikė mokesčių fondo didžiosios knygos 2013 metų apskaitos registrą 2014-05-30, t. y. praėjus mėnesiui nuo to laiko, kai buvo sudarytas 2013 metų finansinių ataskaitų rinkinys. VMI raštu patvirtino, kad apskaitos registrai buvo sudaromi pateikus finansinių ataskaitų rinkinį dėl to, kad buvo nustatyta trūkumų ir klaidų MAIS didžiosios knygos apskaitos modulyje: sudvigubinti duomenys; sukelti ne visi duomenys; neveikė automatinis rankinių įrašų panaikinimas (storno). VMI nurodė, kad didžiosios knygos apskaitos registras sudarytas padarius pataisymus MAIS.

³⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999-06-03 nutarimas Nr. 719 „Dėl inventorizacijos taisyklių patvirtinimo“ (2008 m. balandžio 17 d. nutarimo Nr. 370 redakcija su pakeitimais ir papildymais).

³⁸ 2013-05-22 Valstybės kontrolėje įvyko VMI, Finansų ministerijos specialistų susitikimas audito VMI mokesčių fonde klausimams aptarti.

³⁹ Auditoriams atsiųstas 2014-05-28.

Tokia praktika, kai pirmiausia sudaromos finansinės ataskaitos, o tik po to rengiami, tikslinami ar taisomi buhalterinės apskaitos duomenys (registrai, žiniaraščiai), ir kai finansinės ataskaitos rengiamos ne pagal buhalterinės apskaitos duomenis, yra ydinga, sudaro prielaidas apgaulei atsirasti ir neužtikrina finansinių ataskaitų teisingumo. Šios finansinių ataskaitų rengimo aplinkybės laikytinos reikšminga rizika, kad duomenys gali būti nepatikimi, tačiau, atsižvelgiant į 2013 metų buhalterinės apskaitos tvarkymo procesą (aptartas šiame ir 1.1–1.3 poskyriuose), nebuvo galima suplanuoti audito procedūrų rizikai pašalinti. Pažymėtina, kad pagrindinė atsakomybė už apgaulės prevenciją ir jos nustatymą tenka įstaigos vadovui.

1.5. Dėl gautinų ir mokėtinų sumų suderinimo

Audito metu, remdamiesi informacija, gauta iš VSAKIS ir finansinius auditus kituose subjektuose atliekančių auditorių, nustatėme, kad VMI mokesčių fondo apskaitoje, 2013-12-31 duomenimis, registruotos viešojo sektoriaus subjektams mokėtinos arba sukauptos mokėtinos sumos yra 198,7 mln. Lt didesnės, negu viešojo sektoriaus subjektai apskaitoje yra registravę iš VMI gautinų ar sukauptų gautinų sumų. Nustatėme, kad viena iš tokių neatitikimų priežasčių yra ta, kad VMI viršininko įsakymu patvirtinto Mokestinių prievolių likučių suderinimo su VMI tvarkos aprašo⁴⁰ 13.4 p. nuostatos (*mokesčių mokėtojai pavėluotai pateikus deklaraciją už praėjusį ataskaitinį laikotarpį, mokesčio pajamos pripažįstamos šios deklaracijos gavimo momentu*), prieštarauja 9-ojo VSAFAS 14 punktui, kuriame nustatyta: *kai įmoka, kurią įmokėjus įvykdoma mokesčio ir (arba) socialinės įmokos prievolė, sumokama kitą ataskaitinį laikotarpį, nei įvyksta mokestinis įvykis, įvykdytos mokesčio ir (arba) socialinės įmokos prievolės suma pripažįstama mokesčių ir (arba) socialinių įmokų pajamomis tą ataskaitinį laikotarpį, kurį įvyko mokestinis įvykis, jei mokesčio ir (arba) socialinės įmokos prievolės dydį galima patikimai įvertinti iki to ataskaitinio laikotarpio, kurį įvyko mokestinis įvykis, finansinių ataskaitų parengimo dienos*.

Dalis neatitikimų susidarė todėl, kad tais atvejais, kai viešojo sektoriaus subjektai 2014 m. tikslino ankstesnių laikotarpių deklaruotus duomenis arba pateikė deklaracijas VMI pavėluotai, nors mokesčių fondo 2013 m. finansinių ataskaitų rinkinys dar nebuvo sudarytas, VMI pagal pavėluotai gautų ar patikslintų deklaracijų duomenis pajamas pripažino ir registravo 2014 metais.

Pavyzdžiai

Antrasis operatyvinių tarnybų departamentas prie Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos. Mokesčių fondo apskaitoje yra registruota šiam subjektui mokėtina 2,1 mln. Lt GPM suma. Subjektas 2014-02-18 patikslino 2013 metų gruodžio mėnesio pajamų mokesčio deklaraciją (FR0572 forma) dėl per mažos deklaruotos GPM sumos. Subjekto apskaitoje gautinos ar mokėtinos sumos, 2013-12-31 duomenimis, į jo apskaitą neįtrauktos

Lietuvos kariuomenė. Mokesčių fondo apskaitoje 2013-12-31 registruota 6,5 mln. Lt šiam subjektui mokėtina suma, tačiau subjekto apskaitoje 2013-12-31 registruota tik 5,9 tūkst. Lt gautina suma. Subjektas nurodo, kad VMI 6,5 mln. Lt mokėtinos sumos nederino.

VSDF Vilniaus skyrius. Mokesčių fondo apskaitoje 2013-12-31 registruota 7,2 mln. Lt šiam subjektui mokėtina ir 0,07 mln. Lt gautina suma. Subjekto apskaitoje gautina 7,2 mln. Lt suma neregistruota. VMI šios sumos su subjektu nederino.

⁴⁰ VMI viršininko 2003-12-10 įsakymas Nr. V-314 „Dėl mokestinių prievolių likučių suderinimo akto formos FR0299, jos užpildymo ir pateikimo taisyklių patvirtinimo“ (2013-12-17 įsakymo Nr. VA-91 redakcija).

Kita priežastis, dėl kurios mokesčių fondo apskaitoje, 2013-12-31 duomenimis, nepagrįstai registruotos reikšmingos mokėtinos sumos, ta, kad VMI taikytos kontrolės priemonės neužtikrino, kad mokesčių išskaičiuojantys asmenys (toliau – MIA) laiku pateiktų mėnesines pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaracijas (FR0572), kuriomis remiantis MAIS formuojamos GPM mokesťines prievolės. Viešojo sektoriaus subjektams nepateikus šių deklaracijų, bet faktiškai sumokėjus reikiamas sumas, mokesčių fondo apskaitoje nepagrįstai susidarė GPM permokų, kurios buvo registruotos kaip mokesčių fondo mokėtinos sumos viešojo sektoriaus subjektams.

Nuo 2011-06-01 VMI mokesčių fondo apskaitą pradėjo tvarkyti pagal Viešojo sektoriaus apskaitos ir atskaitomybės įstatymo ir VSAFAS reikalavimus, taikydama kaupimo principą. Mokesčių fondo gautinų ir (ar) mokėtinų sumų laikotarpio pradžioje (2011-06-01) detalūs duomenys turėjo būti užregistruoti taikant dvejetainį įrašą. Nustatyti faktai rodo, kad VMI, pradėjusi taikyti kaupimo principą VMI mokesčių fondo apskaitoje, tinkamai neatliko perkeliamų turto ir įsipareigojimų sąskaitų likučių inventorizacijos ir gautinų ir (ar) mokėtinų sumų nesuderino su kitais viešojo sektoriaus subjektais.

VMI nekontroliavo, kodėl mokesčių fondo apskaitoje kaupiasi reikšmingos GPM permokų sumos, gautos iš viešojo sektoriaus subjektų ir kitų juridinių asmenų, kodėl šie asmenys neteikia VMI mėnesinių pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaracijų (FR0572)⁴¹. Viešojo sektoriaus subjektams nepateikus šių deklaracijų, bet faktiškai sumokėjus reikiamas GPM sumas, mokesčių fondo apskaitoje nepagrįstai susidarė GPM permokų, kurios buvo registruotos kaip mokėtinos sumos viešojo sektoriaus subjektams.

VMI netaikė efektyvių kontrolės priemonių, kurios padėtų užtikrinti, kad mokesčių išskaičiuojantys asmenys (MIA) pajamų deklaracijas (FR0572) teiktų laiku, neatliko tarpusavio skolų suderinimo procedūrų, todėl VMI mokesčių fondo apskaitoje buvo registruotos neegzistuojančios GPM permokos, t. y. VMI įsipareigojimai MIA, ir taip buvo iškraipomi VMI mokesčių fondo finansinių ataskaitų duomenys.

Pavyzdys

Vilniaus apygardos teismas (VAT) pagrįstai mokėjo į biudžetą GPM įmokas nuo A klasės pajamų, tačiau VMI neteikė mėnesinių pajamų mokesčio deklaracijų (FR0572), pagal kurias VMI mokesčių fondo apskaitoje yra suformuojamos ir registruojamos GPM prievolės. Todėl iki 2013 m. kovo mėn. VMI mokesčių fondo apskaitos ir finansinių ataskaitų duomenys buvo neteisingi: 2013-01-23 MAIS nepagrįstai buvo apskaitoma biudžetinės įstaigos VAT 2007 ir ankstesnių mokesťinių metų 6,2 mln. Lt GPM permoka, kurios realiai neturėjo būti. VMI mokesčių fondo apskaitoje 2008–2012 ataskaitinių metų 4,7 mln. Lt GPM mokesťinės prievolės suformuotos tik 2013 m. kovo mėnesį, tada buvo sumažinta nepagrįstai apskaityta GPM permoka. VAT pagrįstai 2007 ir ankstesniais metais sumokėta 1,5 mln. Lt GPM įmokų suma 2013 m. kovo mėnesį buvo iškelta iš VMI apskaitos dokumentų kaip negrąžintina permoka, kurią grąžinti (įskaityti) pagal Mokesčių administravimo įstatymą suėjęs senaties terminas.

⁴¹ Forma patvirtinta VMI viršininko 2004-01-15 įsakymu Nr. VA-7 „Dėl mėnesinės pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaracijos formos, jos priedų formų bei jų pildymo ir pateikimo taisyklių patvirtinimo“ (2009-03-06 įsakymo Nr. VA-23 redakcija).

VMI, 2013 metais tvarkydama mokesčių fondo buhalterinę apskaitą, pažeidė Buhalterinės apskaitos ir Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymus ir kai kuriais atvejais nesivadovavo VSAFAS:

- laiku nesudarė tarpinių laikotarpių (ketvirčio, pusmečio ir devynių mėnesių) finansinių ataskaitų rinkinių ir juos atitinkančių apskaitos registrų ir žiniaraščių. Tarpinius ataskaitų rinkinius sudarė tik 2013 metams pasibaigus – 2014 metų kovo mėnesį;
- pirmiausia sudarė metinį finansinių ataskaitų rinkinį, o tik po to rengė jau sudarytą ataskaitų rinkinį atitinkančius apskaitos registrą ir žurnalus;
- darė įrašus (keitė buhalterinių sąskaitų likučius) 2012 metų laikotarpio sąskaitose;
- 2013 metų finansinių ataskaitų rinkinio aiškinamajame rašte nepateikė informacijos apie klaidų taisymą;
- darė įrašus pagal buhalterines pažymas, kuriose nenurodytas ūkinės operacijos turinys, t. y. buhalterinių sąskaitų likučius matematiškai koregavo iki norimo dydžio (sumos).

Mokesčių fondo gautinų ir mokėtinų sumų 2013-12-31 duomenys skirtinguose šaltiniuose yra skirtingi: nustatyta reikšmingų skirtumų tarp duomenų inventorizavimo aprašuose – sutikrinimo žiniaraščiuose, didžiojoje knygoje, detalių duomenų bazėse (kompaktiniuose diskuose).

Auditoriams nebuvo leista stebėti ataskaitų, teikiamų valstybės išdui, sudarymo proceso, o tai dar labiau apribojo auditorių galimybes susipažinti su VMI mokesčių fondo buhalterinės apskaitos procesu ir surinkti pakankamus ir tinkamus audito įrodymus.

VMI nesilaikė nustatytų informacijos pateikimo savivaldybėms terminų, todėl savivaldybių administracijos, kaip ir ankstesniais metais, neturėjo teisingų duomenų, reikalingų 2013 metų savivaldybių išdų finansinių ataskaitų rinkiniams parengti. Šie duomenys reikalingi ir pagrįstiems ekonominiams sprendimams priimti, kad būtų galima kuo veiksmingiau ir skaidriau naudoti savivaldybių turimus ir numatomus gauti finansinius išteklius.

VMI netaikė efektyvių kontrolės priemonių, kurios padėtų užtikrinti, kad mokesčių išskaičiuojantys asmenys pajamų deklaracijas (FR0572) teiktų laiku, neatliktų tarpusavio skolų suderinimo procedūrų, todėl VMI mokesčių fondo apskaitoje buvo registruotos neegzistuojančios GPM permokos, t. y. VMI įsipareigojimai mokesčių išskaičiuojantiems asmenims, ir taip buvo iškraipomi VMI mokesčių fondo finansinių ataskaitų duomenys. Pažymėtina, kad mokesčių fondo apskaitoje, 2013-12-31 duomenimis, registruotos viešojo sektoriaus subjektams mokėtinos arba sukauptos mokėtinos sumos yra 198,7 mln. Lt didesnės, negu viešojo sektoriaus subjektai yra registravę apskaitoje iš VMI gautinų ar sukauptų gautinų sumų.

Nustatėme, kad patvirtinta VMI mokesčių fondo apskaitos politika ne visais atvejais atitinka VSAFAS reikalavimus, todėl neužtikrinama, kad mokesčių fondo apskaita būtų tvarkoma ir finansinių ataskaitų rinkiniai sudaromi pagal visus VSAFAS reikalavimus.

2. DĖL GYVENTOJŲ PAJAMŲ MOKESČIO PRIEVOLIŲ KONTROLĖS IR APSKAITOS

Atliekant auditą praėjusiais metais buvo konstatuota, kad VMI parinkta apskaitos politika ne visais atvejais užtikrina, kad būtų laikomasi kaupimo principo, kaip reikalaujama Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatyme ir VSAFAS. Siekdami nustatyti, ar VMI mokesčių fondo

buhalterinėje apskaitoje užregistruoja visas pajamas pagal VSAFAS reikalavimus, ar informacija apie jas teisingai atskleista finansinių ataskaitų rinkinyje, audito metu vertinome VMI 2013 metais vykdyto gyventojų pajamų deklaravimo proceso ir GPM mokesčių prievolių kontrolės bei apskaitos procedūras.

2.1. Dėl gyventojų ataskaitinių metų pajamų deklaravimo proceso administravimo ir deklaruotų duomenų patikrinimo proceso

2.1.1. Dėl VMI turimos informacijos apie gyventojų pajamas ir išlaidas

GPM mokesčių prievolių suformavimas, GPM surinkimas ir grąžinamų mokesčio permokų pagrįstumas tiesiogiai priklauso nuo to, ar VMI laiku gauna informaciją apie gyventojų pajamas ir išlaidas, mažinančias apmokestinamąsias pajamas, ar gaunama informacija yra išsami ir pakankama, kad VMI galėtų patikrinti ir kontroliuoti, ar gyventojai pajamas deklaruoja ir GPM apskaičiuoja Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo (GPMĮ) nustatyta tvarka. Nustatėme, kad VMI reikiamos informacijos neturėjo arba turėjo jos nepakankamai.

Pavyzdžiai

- **Azartinių lošimų laimėjimams** apmokestinti reikalingos informacijos VMI negauna iš azartinių lošimų organizatorių: FR0471 formoje (Gyventojams išmokėtų išmokų, pagal mokesčio mokėjimo tvarką priskiriamų B klasės pajamoms, pažyma) pateikiama informacija tik apie laimėtas vienkartinės išmokų sumas, viršijančias 3,5 tūkst. Lt, o pagal įstatymą pajamos turi būti apmokestintos nuo pirmo lito; nepateikiama informacija apie gyventojų patirtas išlaidas (praloštas sumas), todėl VMI negali nustatyti GPM apmokestinamų pajamų dydžio (skirtumo tarp laimėtos ir įmokėtos sumos); GPM308 deklaracijos forma nepritaikyta GPM nuo šios rūšies pajamų apskaičiuoti (yra tik vienas langelis, skirtas apmokestinamai sumai nurodyti).
- **Iš privalomo registruoti kilnojamojo daikto pardavimo ar kitokio perleidimo nuosavybėn (automobilių pardavimo) gautoms pajamoms apmokestinti** iki šiol turima tik FR0471 formoje pateikiama informacija apie išmokėtas sumas, kai automobiliai parduodami juridiniams asmenims, tačiau informacijos apie visas gyventojų automobilių pardavimo pajamas VMI neturėjo Net ir gavusi informaciją iš juridinių asmenų apie gyventojams išmokėtas sumas, VMI neturėjo informacijos apie automobilių įsigijimo išlaidas. Ji nurodo, kad iš VĮ „Regitra“ pagal duomenų teikimo sutartį gaunami duomenys nebuvo vertinami, nes jie neišsamūs. **Nekilnojamojo daikto (išskyrus būstą) pardavimo pajamoms, būsto (įskaitant priskirtą žemę) pardavimo ar kitokio perleidimo nuosavybėn pajamoms apmokestinti** pagal notarų duomenis informacija nepakankama, jeigu sutartimi perleidžiamas ne vienas objektas ar yra keli pardavėjai (pirkėjai), ne visada žinomas objektų kiekis, dydis ir jų vertės, nežinoma informacija, pateikta paveldėjimo teisės liudijime, teismo sprendime ar apskrities viršininko sprendime, nežinomos gyventojų turėtos objektų statybos išlaidos ir kt.
- **Pajamoms iš sandorių su vertybiniais popieriais apmokestinti** VMI disponuoja tik ta informacija, kurią gauna iš juridinių asmenų apie išmokėtas sumas (FR0471 forma), tačiau neturi informacijos apie sandorius, vykstančius tarp fizinių asmenų, kai, pavyzdžiui, parduodamos įmonių akcijos, nepakanka informacijos įvertinti, ar pagrįstai šios rūšies pajamas gyventojai deklaruoja kaip neapmokestinamąsias.

Azartinių lošimų ir turto pardavimo pajamų apmokestinimo problemas jau esame įvardiję 2008 metais⁴². VMI buvo rekomenduota efektyviau kontroliuoti gyventojus, gavusius pajamų iš azartinių lošimų ir turto pardavimo, imtis priemonių, kad mokesčių administratoriui būtų pateikta kuo išsamesnė informacija apie gyventojų turto pardavimo (įsigijimo) sandorius ir gaunamas pajamas.

VMI pažymi, kad ir gavusi informacijos iš juridinių asmenų negali apskaičiuoti gautinų GPM sumų nuo tokių pajamų, nes neturi informacijos apie GPMĮ nustatytus leidžiamus atskaitymus ir išlaidas – tokia informacija disponuoja tik pats gyventojas.

Neatitikimai ir klaidos gyventojų pateiktose pajamų deklaracijose nustatomi sutikrinant VMI turimus ir gyventojų deklaruotus duomenis. Dėl to, kad VMI dalies reikalingos informacijos neturi arba turima informacija yra nepakankama, atlikdama metinių pajamų deklaracijų duomenų pagrįstumo patikrinimą, negali užtikrinti, kad būtų deklaruotos visos gyventojų pajamos, nuo kurių privalu apskaičiuoti ir sumokėti GPM, taip pat negali patikrinti, ar deklaruotos apmokestinamosios pajamos ir GPM apskaičiuoti teisingai.

2.1.2. Dėl 2013 metais VMI vykdyto metinių pajamų deklaracijų duomenų pagrįstumo patikrinimo proceso teisinio reglamentavimo

Nuo 2013 metų VMI pakeitė gyventojų metinių pajamų deklaracijų duomenų pagrįstumo patikrinimo procesą: iš apskričių valstybinių mokesčių inspekcijų (AVMI) mokesčių prievolių padalinių šią funkciją perėmė VMI Paslaugų mokesčių mokėtojams departamento (PMMD) darbuotojai. Procesą vykdė tyrėjai ir jų koordinatoriai. Taip pat atsirado naujas proceso dalyvis – tyrimų koordinatorius, PMMD darbuotojas, stebintis, koordinuojantis ir kontroliuojantis deklaracijų tyrimą ir atliekantis kitas nustatytas funkcijas.

Gyventojų pajamų deklaracijų patikrinimo procesą, duomenų kontrolės procedūras reglamentuoja VMI vidaus teisės aktai, kuriais vadovaujantis vykdant kontrolės procedūras pajamų deklaracijoms, atitinkančioms nustatytas sąlygas, suteikiami atitinkami statusai („teisinga po automatinės kontrolės“, „teisinga po tyrimo“, „duomenys nepateikti“, „duomenys nepatiksinti“, ir t. t.).

Audito metu nustatėme, kad, centralizavus pajamų deklaracijų patikrinimo procesą, pats procesas ir proceso dalyvių atliekamos funkcijos ir veiksmai nebuvo reglamentuoti:

- 2013 metais tebegaliojo VMI viršininko 2011-02-28 įsakymu Nr. V-73 patvirtintos Metinių pajamų deklaracijų duomenų pagrįstumo patikrinimo taisyklės, kurios reglamentavo pajamų deklaracijų tyrimo procedūras, kai jas iki 2013 m. pradžios vykdė AVMI mokesčių prievolių padalinių darbuotojai.
- VMI darbuotojų aiškinimu, 2013 metais PMMD darbuotojai, tikrindami gyventojų metinių pajamų deklaracijų duomenis, vadovavosi naujos redakcijos taisyklių projektu.
- Naujos redakcijos taisyklės, reglamentuojančios VMI PMMD darbuotojų funkcijas ir veiksmus atliekant deklaracijų tyrimą, buvo patvirtintos 2014-02-26⁴³.

⁴² 2008-09-23 valstybinio audito ataskaita Nr. VA-P-60-16 „Gyventojų pajamų apmokestinimas“.

⁴³ VMI viršininko 2014-02-26 įsakymas Nr. V-66 „Dėl Metinių pajamų deklaracijų duomenų pagrįstumo patikrinimo taisyklių patvirtinimo“.

Taigi, nors 2013 metais gyventojų metinių pajamų deklaracijų duomenų pagrįstumo patikrinimo procesas buvo vykdomas centralizuotai, tačiau VMI PMMD darbuotojų – proceso dalyvių – atliekamos funkcijos ir veiksmai nebuvo reglamentuoti. Taip buvo sudarytos sąlygos VMI darbuotojams nekontroliuojamai keisti statusus deklaracijų, kurių tyrimas neužbaigtas (kai nevykdomos potencialios, bet nedeklaruotos GPM prievolės, nepatikslinami deklaruoti klaidingi duomenys, nepateikiami deklaruotų duomenų pagrįstumą patvirtinantys dokumentai ir kt.).

Audito metu susipažinę su VMI pateikta informacija apie Gyventojų pajamų mokesčio informacinėje sistemoje (GYPAS) 2013-01-01 ir 2014-01-01 registruotų deklaracijų statusus, nustatėme, kad informacija apie deklaracijų duomenų būklę pateikiama ne statuso „Duomenys nepateikti“, kuris turėjo būti nustatytas pagal taisykles, galiojusias iki 2014-02-26, o statuso „Duomenys nepatiksinti“, kuris įtvirtintas tik 2014-02-26 patvirtintose taisyklėse. Pažymėtina, kad šių statusų suteikimo sąlygos taip pat keitėsi.

VMI pateiktais duomenimis, per 2013 metus 2008–2010 metų gyventojų pajamų deklaracijų, turinčių statusą „Duomenys nepatiksinti“, skaičius nuo 399 (2013-01-01) išaugo iki 1 336 (2014-01-01), o jų bendra į apskaitą įtraukta deklaruotų GPM mokestinių prievolių (skirtumas tarp mokėtino ir grąžintino GPM) suma išaugo nuo 48,3 tūkst. Lt iki 1 383,5 tūkst. Lt mokėtinos GPM sumos. Daugiausia deklaracijų (848), kurių duomenų patikslinimo terminas pagal Mokesčių administravimo įstatymo (toliau – MAĮ) 68 str.⁴⁴ pasibaigė 2013-12-31, sudaro 2008 metų pajamų deklaracijos. Šiose deklaracijose deklaruota bendra mokėtina GPM suma – 1,3 mln. Lt (1,7 mln. Lt – mokėtina suma, 0,4 mln. Lt – grąžintina suma).

Nuo 210 iki 303 padidėjo 2009 metų deklaracijų, kurių duomenų gyventojai nepatiksino, skaičius, ir į apskaitą įtraukta deklaruota bendra mokėtina GPM suma padidėjo nuo 50,5 tūkst. Lt iki 95,8 tūkst. Lt. Šių duomenų patikslinimo terminas pagal MAĮ 68 str. baigiasi 2014-12-31.

Metinių pajamų deklaracijų duomenų pagrįstumo patikrinimo taisyklių projekte deklaracijoms buvo numatyta suteikti statusą „Nutraukti tyrimą“ tada, kai per MAĮ nustatytą deklaracijos pateikimo ir (ar) patikslinimo terminą gyventojai nepatiksina ar nepateikia deklaracijų duomenų teisingumą patvirtinančių dokumentų. Tačiau 2014-02-26 patvirtintose taisyklėse tokios nuostatos jau neliko, nes, VMI aiškinimu, tai trukdytų vykdyti tolesnius šių nebaigtų tirti gyventojų deklaracijų kontrolės veiksmus.

Remiantis VMI pateiktais duomenimis, 13 970 gyventojų jau neįvykdys ankstesnių mokestinių metų GPM mokestinių prievolių, nes, pagal MAĮ, dėl to, kad 2013-01-01 pasibaigė teikimo (tikslinimo) laikotarpis, nebegalima tikslinti 2007 m. deklaracijų, o nuo 2014-01-01 jau nebegalima tikslinti ir 2008 m. laikotarpio deklaracijų.

⁴⁴ Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas, 2004-04-13 Nr. IX-2112 (su vėlesniais papildymais ir pakeitimais), 68 str.: 1. Jeigu kitaip nenustatyta atitinkamo mokesčio įstatyme, mokesčių mokėtojas ar mokesčių administratorius mokesť apskaičiuoti arba perskaičiuoti gali ne daugiau kaip už einamuosius ir penkerius praėjusius kalendorinius metus, skaičiuojamus atgal nuo tų metų, kada pradedama mokesť apskaičiuoti arba perskaičiuoti, sausio 1 dienos. 2. Šio įstatymo nustatyta tvarka mokesčių administratoriui atliekant pakartotinį mokesčių mokėtojo patikrinimą, šio straipsnio 1 dalies nuostatos netaikomos, tačiau mokesčių administratorius tokio patikrinimo metu negali apskaičiuoti mokesčio už ilgesnį laikotarpį negu pirminio patikrinimo metu. 3. Apskaičiuoti ar perskaičiuoti mokesť už ilgesnį negu 1 dalyje numatytas terminas galima tik tuo atveju, jei baudžiamojame byloje būtina nustatyti padarytą žalą valstybei ir nėra pasibaigę Baudžiamajame kodekse numatyti apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminai. 4. Apskaičiuojant muitus, šio straipsnio nuostatos taikomos tiek, kiek jos neprieštarauja Bendrijos muitų teisės aktams.

2013-01-01 GYPAS buvo registruota 7 670 gyventojų (3 045 – nepateikusių duomenų teisingumą patvirtinančių dokumentų, 4 625 – nepatikslinusių duomenų) 2007 m. deklaracijų, 10 984 gyventojų (4 884 – nepateikusių duomenų teisingumą patvirtinančių dokumentų, 6 100 – nepatikslinusių duomenų) 2008 m. deklaracijų, 2014-01-01 – 6 300 gyventojų (1 013 – nepateikusių duomenų teisingumą patvirtinančių dokumentų, 5 287 – nepatikslinusių duomenų) 2008 m. deklaracijų.

Patikrinę 2008 m. pajamų deklaracijų, kurioms 2013 m. gruodžio mėnesį buvo suteikti statusai „Perduoti kontrolės veiksams“, paskutinius galiojančius statusus, nustatėme, kad statusai „Perduoti kontrolės veiksams“ 2014-01-01 buvo anuliuoti ir 2014-01-02 automatizuotai patvirtinti nauji statusai „Nutraukti tyrimą“ (priežastis – pasibaigė galimas deklaracijos pateikimo ar tikslinimo terminas). Nustatyti tyrėjų, priėmusių ir patvirtinusių statusų pakeitimą, nėra galimybės, nes statusai „Nutraukti tyrimą“ buvo pakeisti automatizuotai.

2014-02-26 patvirtintose taisyklėse statuso „Nutraukti tyrimą“ automatizuotas priskyrimas deklaracijai nėra numatytas, išskyrus atvejus, kai gauta naujesnė to laikotarpio negaliojanti gyventojų deklaracija (loginės kontrolės metu nustatyta kritinių jos trūkumų) arba kai gyventojas, kurio deklaracija tiriama, yra miręs.

Pažymime, kad pagal 2014-02-26 patvirtintas taisykles tyrėjui suteikta teisė spręsti dėl tolesnių kontrolės veiksmų gyventojui taikymo, t. y. kai tyrėjas vienasmeniškai gali nuspręsti, kada gyventojas *galbūt sąmoningai neįvykdo* mokestinės prievolės, *sąmoningai siekia išvengti* mokesčių deklaravimo ir sumokėjimo, *sąmoningai nevykdo* mokesčių administratoriaus reikalavimų pateikti duomenis pagrindžiančius dokumentus ar patikslinti deklaraciją per nustatytą terminą, yra ydinga ir, auditorių nuomone, suteikia per dideles diskrecijos teises tyrėjui priimant sprendimus, todėl reikalauja detalesnio sąvokos *sąmoningai vengimas* paaiškinimo. Pagal Korupcijos prevencijos įstatymą (6 str.)⁴⁵ tokia VMI veiklos sritis yra priskirtina prie srities, kurioje egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė.

Taip pat manome, kad taisyklėse įtvirtintas kontrolės veiksmų reglamentavimas, kai pajamų deklaracijų tyrėjams suteikta teisė tolesniems kontrolės veiksams atlikti perduoti tik tuos gyventojus, kurių nevykdomų mokestinių prievolių suma yra didesnė nei 20 tūkst. Lt, yra ydingas, nes tokia išimtis GPMĮ nenumatyta.

2013 metais tinkamai ir laiku nereglementavus gyventojų metinių pajamų deklaracijų duomenų pagrįstumo patikrinimo proceso, buvo sudarytos sąlygos nekontroliuojant keisti gyventojų deklaracijoms suteikiamus statusus, kuriais buvo tvirtinami arba netvirtinami deklaruotų GPM sumų dydžiai, o tai darė tiesioginę įtaką tolesniems mokesčių administratoriaus veiksams ir surenkamų pajamų dydžiui.

⁴⁵ Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymas, 2002-05-28 Nr. IX-904 (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais).

2.2. Dėl vykdytų kontrolės priemonių ir veiksmų ir jų įtakos pajamų surinkimui

2.2.1. Dėl koordinatorių vykdytos tyrėjų atliktų metinių pajamų deklaracijų duomenų pagrįstumo tyrimų kontrolės

Pagal VMI pateiktus duomenis per 2013 metus tyrėjų koordinatoriai dėl nustatytų klaidų ar neišsamiai atliktų 2012 metų GPM308 deklaracijų duomenų pagrįstumo tyrimų grąžino tyrėjams 424 gyventojų deklaracijas, o tyrėjų priimtus sprendimus pakeitė į „Grąžinti tyrėjui“. Pažymėtina, kad priešasčių, kodėl tyrėjams grąžinta pakartotinai atlikti tyrimą, nenurodė, nes, VMI teigimu, „grąžinimo priežastys nėra standartizuotos“.

Iš 424 tyrėjams grąžintų gyventojų deklaracijų 261 grąžinta dėl deklaruotos 477,7 tūkst. Lt grąžintinos GPM sumos, 97 – dėl deklaruotos 564 tūkst. Lt GPM mokėtinos sumos, 66 – dėl gyventojų deklaruotos nulinės GPM sumos. VMI nurodo, kad pateikta informacija yra neišsami, o tyrėjų tyrimo klaidų nustatyta daugiau, negu registruota tyrėjų koordinatorių pakeistų statusų „Grąžinti tyrėjui“. VMI nurodo, kad praktikoje dažnai tyrėjų koordinatoriai, vertindami tyrėjų priimtus sprendimus, tiesiogiai aiškinasi su tyrėjais tyrimo detales, o nustatę tyrimo klaidų, leidžia tyrėjams jas pašalinti. Todėl tyrėjų priimto sprendimo statusai nepakeičiami statusu „Grąžinti tyrėjui“, nenurodomos neišsamaus tyrimo priežastys, nes iš karto tvirtinami tokie tyrėjų sprendimai, kuriuose klaidos (trūkumai) jau yra pašalinti. Be to, kaip nurodo VMI, dažnai ir patys tyrėjų koordinatoriai savarankiškai koreguoja tyrėjo priimtus sprendimus ir (ar) priskiria tinkamą deklaracijos tyrimo sprendimą.

2013 m. VMI neužtikrino informacijos apie pajamų deklaracijų tyrimą valdymo: tyrėjų koordinatorių priimti sprendimai ir jų pakeitimai ne visada buvo registruojami, neįvardijamos priežastys, dėl kurių tyrėjų koordinatoriai keičia tyrėjų sprendimus. Tokia egzistuojanti sistema neužtikrino gyventojų metinių deklaracijų duomenų pagrįstumo tyrimo proceso kontrolės, jo skaidrumo bei tyrėjų ir jų koordinatorių atsakomybės už priimtus sprendimus, todėl, mūsų nuomone, taip galėjo būti sudarytos sąlygos atsirasti korupcinio pobūdžio nusikalstamai veikai.

2.2.2. Dėl 2013 metais pateiktų pirminių arba patikslintų ankstesnių ir ataskaitinių metų pajamų deklaracijų ir GPM permokų grąžinimo kontrolės

Pagal VMI pateiktus duomenis per 2013 metus 29 908 gyventojai VMI pateikė pirmines 2008–2011 metų pajamų deklaracijas, kuriose deklaruota 2,8 mln. Lt mokėtina GPM suma ir 5 mln. Lt grąžintina GPM suma. Bendras rezultatas (skirtumas) – gyventojams iš biudžeto grąžintina 2,2 mln. Lt GPM suma.

Per 2013 metus 8 702 gyventojai patikslino ankstesnių nei 2012 metų pajamų deklaracijų duomenis. Patikslintose deklaracijose deklaruota 24 mln. Lt didesnė pajamų suma, o bendras rezultatas (skirtumas) – deklaruota 1,5 mln. Lt didesnė į biudžetą mokėtina GPM suma.

2013 metais 11 689 gyventojai VMI pateikė pajamų deklaracijas, kuriose deklaravo 5,9 mln. Lt grąžintiną iš biudžeto GPM sumą, nors turėjo neįvykdytų įsipareigojimų, susijusių su ankstesnių ataskaitinių metų deklaruotomis GPM mokestinėmis prievolėmis. Šių gyventojų deklaracijose buvo nustatyta deklaruotų duomenų klaidų (neatitiko VMI turimos informacijos), todėl joms suteikti statusai „Pateikti duomenis“, „Patikslinti deklaracijas“, o apie nustatytas klaidas gyventojai informuoti elektroniniu paštu ir kt. Tačiau VMI neatsižvelgė į tai, kad šie gyventojai

turėjo neįvykdytų įsipareigojimų, buvo nepateikę duomenų ir nepatikslinę ankstesnių mokestinių laikotarpių deklaracijų, ir patvirtino sprendimus (įtraukė į sąrašus) šiems gyventojams grąžinti 5,9 mln. Lt GPM permokas.

Atkreiptinas dėmesys, kad VMI Valstybės kontrolei pateikė informaciją tik apie asmenis, kurie deklaravo pajamas, bet nevykdė nurodymų „Pateikti duomenis“, „Patikslinti deklaracijas“, bet nepateikė informacijos apie asmenis, kurie, VMI turimais duomenimis, turėjo prievolę deklaruoti ankstesnių nei 2012 metų pajamas, bet jų nedeklaravo. Tokie gyventojai, teisingai deklaravę ataskaitinių metų GPM permokas, taip pat turėtų galimybę susigrąžinti GPM, nes jų nedeklaruotos potencialios GPM nepriemokos dydis VMI buhalterinėje apskaitoje neregistruotas. VMI yra nereguliuojamas gyventojų nedeklaruotų ar klaidingai deklaruotų pajamų nustatymo ir su jomis susijusių nedeklaruotų GPM sumų apskaičiavimas ir neparinkta apskaitos politika, atitinkanti Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo ir VSAFAS reikalavimus. VMI mokesčių fondo buhalterinėje apskaitoje (balansinėse ar nebalansinėse sąskaitose) potencialių GPM mokestinių prievolių neregistruoja.

Pagal MAĮ 93 str. 1 d. 5 p. tais atvejais, kai kreditorius ir skolininkas – vienas ir tas pats asmuo, pagrįstai deklaruotos einamųjų metų GPM permokos turėtų būti užskaitytos (sudengiamos) gyventojų turimai potencialiai GPM nepriemokai padengti, tačiau VMI to nepadaro. VMI turėtų laiku inicijuoti tokių gyventojų kontrolės veiksmus, o juos inicijavusi – tinkamai užbaigti jų deklaracijų tyrimus ir nesudaryti sąlygų, leidžiančių išvengti GPM mokėjimo į biudžetą ir nepagrįstai susigrąžinti GPM permokas.

Dėl mokesčių administratoriaus laiku neatliktų ar neefektyvių kontrolės veiksmų gyventojai išvengia ankstesnių metų GPM prievolių deklaravimo ir vykdymo, tačiau, atsiradus ataskaitinių metų permokai, ją deklaruoja ir susigrąžina. Todėl valstybė ne tik negauna jai priklausančių mokesčių pajamų, bet vengiantiems mokėti mokesčius asmenims dar ir nepagrįstai sugrąžina GPM permoką.

VMI neparinko tokios mokesčių fondo apskaitos politikos, kuri užtikrintų, kad potencialios GPM prievolės būtų registruojamos fondo buhalterinėje apskaitoje.

2.2.3. Dėl mokesčių mokėtojų, nesilaikančių mokestinės drausmės (deklaravimo, mokėjimo), atžvilgiu taikytų kontrolės priemonių rezultatų

VMI sudaro kiekvienų ataskaitinių metų gyventojų, privalančių deklaruoti pajamas, sąrašus (PDS) atsižvelgdama į priežastis, dėl kurių gyventojai privalo arba potencialiai privalo jas deklaruoti. Sąrašai sudaromi pagal priežasčių klasifikatorių, jame 2009–2012 m. buvo aktualios 64 priežastys, iš kurių 34 priežastys, kada gyventojas pajamas „Privalo deklaruoti“, ir 30 – kada „Potencialiai privalo deklaruoti“. Gyventojų privalomų arba potencialiai privalomų deklaruoti pajamų 2014-01-01 duomenys pateikti 4 lentelėje.

4 lentelė. Gyventojų 2009–2012 m. nedeklaruotų pajamų 2014-01-01 duomenys

Rodiklis	2009 m.		2010 m.		2011 m.		2012 m.	
	asmenų skaičius	mln. Lt (proc.)	asmenų skaičius	mln. Lt (proc.)	asmenų skaičius	mln. Lt (proc.)	asmenų skaičius	mln. Lt (proc.)
Nedeklaravo pajamų	240 753	464,0	239 872	558,1	282 918	727,1	269 199	826,4
iš jų:								
potencialiai nedeklaruotos pajamos	225 703	113,4	224 291	231,6	262 090	341,5	241 402	82,1
<i>Galimai žemės ūkio veiklą vykdantys*</i>	194 158	0	192 823	0	193 895	0	149 415	0
<i>Kita (tarp jų gavę B klasės pajamų)</i>	31 545	113,4	31 468	231,6	52 074	341,5	53 708	82,1
Pritaikytas per mažas metinis NPD	0		0		16 121	0	38 279	
dalis, %	93,7	24,4	93,5	41,5	92,6	47,0	89,7	9,9
nedeklaruotos pajamos, kurias privaloma deklaruoti	15 050	350,6	15 581	326,5	20 828	385,6	27 797	744,3
dalis, %	6,3	75,6	6,5	58,5	7,4	53,0	10,3	90,1
iš jų:								
nekilnojamojo turto** perleidimo pajamos	2 523	157,7	2 837	192,6	3 429	269	9 399	626,3
dalis, %		45		59		70		84
vertybinių popierių pardavimo pajamos	747	174,9	730	112,5	733	72,4	576	73
dalis, %		50		34		19		10
individualiosios veiklos pajamos***	605	4,7	574	4,2	557	6,2	896	8,6
dalis, %		1		1		2		1
azartinių lošimų pajamos	168	4,4	143	4,6	153	6,1	182	5,9
dalis, %		1		1		2		1

Šaltinis – VMI duomenys

*Asmenys, registruoti Ūkininkų ūkių ir (arba) Žemės ūkio ir kaimo verslo registruose ir galbūt vykdantys žemės ūkio veiklą.

**Neišlaikyta nuosavybė 3 arba 5 metus.

***Gautos iš juridinių asmenų.

2013 metais AVMI vykdomos kontrolės priemonės nebuvo pakankamos ir rezultatyvios, nes iki 2014 m. sausio 1 d. daugiau kaip po 240 tūkst. gyventojų, kasmet turėjusių bent vieną priežastį, dėl kurios privalėjo arba potencialiai privalėjo deklaruoti pajamas, nebuvo pateikę 2009–2012 ataskaitinių metų pajamų deklaracijų. VMI disponuoja informacija tik apie nedidelės dalies gyventojų gautas ir nedeklaruotas pajamas. VMI turimais duomenimis, bendra nedeklaruotų pajamų pagal šaltinius suma – 2 575,6 mln. Lt (1 807 mln. Lt buvo privaloma deklaruoti, 768,6 mln. Lt – potencialiai privaloma).

VMI 2013-09-12 pavedė specializuotai tyrėjų grupei iš naujo ištirti 10 740 2008 metų deklaracijų (ištirtų ir AVMI), kurioms buvo priskirti statusai „Pateikti duomenis“ ir „Patikslinti deklaraciją“⁴⁶. Dalis deklaracijų buvo patikslinta, kitos – perduotos tolesniems kontrolės veiksams atlikti (2008 metų – 92 deklaracijos). 2014-01-01 pasibaigus deklaracijų teikimo (tikslinimo) terminui⁴⁷, liko 6 300 vienetų 2008 metų deklaracijų, kurių duomenys nebuvo patikslinti arba nebuvo pateikti duomenų teisingumą patvirtinantys dokumentai.

Kontrolės veiksmai klaidingai deklaravusių ir nevykdžiusių mokesčių administratoriaus prašymų, raginimų, nurodymų mokesčių mokėtojų atžvilgiu suintensyvėjo tais metais, kuriais baigiasi MAĮ nustatytas senaties terminas patikslinti duomenis ar perskaičiuoti mokestinę prievolę. Taigi, VMI delse vykdyti gyventojų 2008 metų deklaracijų duomenų pagrįstumo tyrimus ir tik 2013-10-31 ir 2013-12-04 perdavė VMI atrankos funkcijas vykdančioms padalinėms 92 gyventojų 2008 metų deklaracijas, t. y. likus mėnesiui (dvim), iki įsigalios MAĮ nustatytas šių deklaracijų duomenų patikslinimo ir GPM apskaičiavimo ar perskaičiavimo senaties terminas.

Iš 92 perduotų kontrolės veiksams asmenų atrinkę 14 asmenų ir patikrinę jų 2008 metų pajamų deklaracijų paskutinius galiojančius statusus, nustatėme, kad 2014-01-01 statusai „Perduoti kontrolės veiksams“ buvo anuliuoti ir 2014-01-02 patvirtinti statusai „Nutraukti tyrimą“, to priežastis – pasibaigė galimas deklaracijų pateikimo / tikslinimo terminas. Iš tikrintų 14 deklaracijų vienuolika gyventojų pirmines 2008 metų deklaracijas buvo pateikę laiku, vienas – 2009-09-30, o du – 2010-04-23. Dėl to, kad VMI delse tikrinti 2008 metų deklaracijų duomenų pagrįstumą ir taikė nepakankamas bei nerežultatyvias kontrolės priemones, raginant gyventojus patikslinti deklaracijų duomenis ar pateikti duomenis, ilgai jų neperdavė tolesniems kontrolės veiksams atlikti, buvo sudarytos prielaidos gyventojams nedeklaruoti dalies gautų pajamų arba jas deklaruoti netinkamai, nesilaikant GPMĮ, ir taip išvengti GPM sumokėjimo.

Nustatyta, kad vien tik vienu atveju, dėl laiku neatliktų kontrolės veiksmų valstybė prarado apie 400 tūkst. Lt GPM pajamų, kurios turėjo būti apskaičiuotos nuo gyventojų 2008 metais gautos 1,8 mln. Lt azartinių lošimų išmokų sumos.

Kaip minėta ataskaitos 2.2.2. skirsnyje, VMI mokesčių fondo buhalterinėje apskaitoje (balansinėse ar nebalansinėse sąskaitose) potencialių GPM mokestinių prievolių neregistruoja. Taigi VMI neturi dar vienos kontrolės procedūros, kuri padėtų kontroliuoti GPM surinkimą. Remdamasi turimais duomenimis, VMI turėtų nustatyti ir patvirtinti gyventojų nedeklaruotų ar klaidingai deklaruotų pajamų įvertinimo ir su jomis susijusių nedeklaruotų GPM sumų dydžio apskaičiavimo metodiką ir tvarką, atitinkančią Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo ir VSAFAS reikalavimus. VMI mokesčių fondo apskaitos vadove turėtų būti aiškiai aprašyta, kaip ir kada pagal VMI turimus duomenis nedeklaruotos potencialios GPM sumos turi būtų registruojamos, kaip nustatomas jų dydis, kaip parodomas finansinių ataskaitų rinkinyje.

MAĮ 19 str. nustato pagrindinius VMI uždavinius: padėti mokesčių mokėtojams įgyvendinti savo teises ir atlikti pareigas; įgyvendinti mokesčių įstatymus; užtikrinti, kad mokesčiai į biudžetą būtų sumokėti, 25 str. nurodo, kad VMI pagal kompetenciją atliekamos pagrindinės funkcijos – nustatyti mokesčių apskaičiavimo, deklaravimo ir sumokėjimo teisingumo kontrolės prioritetus bei procedūras; kontroliuoti, ar teisingai apskaičiuoti, deklaruoti ir sumokėti mokesčiai. Atsižvelgdami į nustatytus dalykus, manome, kad dalis minėtų įstatymo reikalavimų GPM administravimo srityje yra neįgyvendinami.

⁴⁶ Įvertino Mokinių registro duomenis, Nekilnojamojo turto registro duomenis ir kt.

⁴⁷ Pagal Mokesčių administravimo įstatymo 68 str.

Mokesčių mokėtojų, nesilaikančių mokesstinės drausmės (deklaravimo, mokėjimo), atžvilgiu mokesčių administratoriaus taikytos kontrolės priemonės neužtikrino, kad gyventojai GPMĮ nustatyta tvarka deklaruotų pajamas ir sumokėtų priklausančius mokesčius.

VMI, net ir disponuodama informacija apie nedeklaruotas arba klaidingai deklaruotas 2008 metų pajamas, per daugiau nei ketverius metus neužtikrino, kad gyventojai teisingai deklaruotų ir sumokėtų GPM. Todėl valstybės interesas gauti jai priklausančias pajamas nebuvo tinkamai užtikrintas.

Atsižvelgdami į nustatytus dalykus, manome, kad dalis Mokesčių administravimo įstatyme VMI nustatytų uždavinių ir funkcijų GPM administravimo srityje neįgyvendinama.

2.2.4. Dėl GPM pajamų pripažinimo, registravimo VMI mokesčių fondo apskaitoje, atskleidimo finansinių ataskaitų rinkinyje ir aiškinamajame rašte

Pagal 9-ojo VSAFAS 12 p., gautinos mokesčių įmokos gali būti pripažįstamos pajamomis tik tada, kai tenkinamos visos šios sąlygos: 1) mokesčių mokėtojui atsiranda prievolė mokėti mokesį; 2) mokesčių įmokos prievolės dydis gali būti patikimai įvertintas; 3) tikėtina, kad biudžetas gaus su šiomis įplaukomis susijusios ekonominės naudos.

VMI mokesčių fondo apskaitos vadove, kuris buvo patvirtintas 2010 metų pabaigoje⁴⁸, ir vėlesnėje jo redakcijoje⁴⁹ nenustatyta, kokiais atvejais gyventojų metinėje deklaracijoje deklaruotas GPM prievolės dydis laikytinas patikimai įvertintu ir gali būti pripažintas mokesčių pajamomis. Taip pat nenurodyta, kaip turėtų būti įtraukiamos į apskaitą tos gyventojų deklaruotos GPM sumos, kurių dydžio nėra galimybės patikimai įvertinti, tačiau pagal VMI turimą informaciją gyventojui gali būti nustatyta (apskaičiuota) prievolė sumokėti GPM.

Mokesčių administratorius nustatyta tvarka atlieka gyventojų pateiktų metinių pajamų deklaracijų duomenų pagrįstumo patikrinimus. Gyventojų deklaracijoms, jeigu jose nebuvo nustatyta klaidų arba jeigu gyventojas pateikė deklaruotų duomenų pagrįstumą patvirtinančius dokumentus, suteikiamas statusas „Teisinga po automatinės kontrolės“ arba „Teisinga po tyrimo“.

Remiantis VMI pateiktais 2014-01-01 duomenimis Gyventojų pajamų mokesčio informacinėje sistemoje (GYPAS) buvo registruojamos 2008–2012 m. gyventojų pajamų deklaracijos, kurioms suteiktas statusas „Teisinga po tyrimo“ (5 lentelė).

5 lentelė. Duomenys apie gyventojų deklaracijas, kurioms suteiktas statusas „Teisinga po tyrimo“, ir deklaruotą GPM

Požymis	2008 m.		2009 m.		2010 m.		2011 m.		2012 m.	
	gyventojų skaičius, tūkst.	GPM suma, Lt	gyventojų skaičius, tūkst.	GPM suma, Lt	gyventojų skaičius, tūkst.	GPM suma, Lt	gyventojų skaičius, tūkst.	GPM suma, Lt	gyventojų skaičius, tūkst.	GPM suma, Lt
Grąžintinas GPM, mln. Lt	202,2	154,8	266,7	122,5	222,4	97,5	162,6	74,9	61,2	30,9
Mokėtinas GPM, mln. Lt	18,3	-142,6	39,1	-65	34,6	-70,2	25,4	-55,2	13,8	-36,1
Nulinė GPM prievolė	367	0	36,5	0	59,7	0	51,9	0	11,2	0
Iš viso	257,2	12,2	342,3	57,5	316,7	27,3	239,9	19,7	86,3	-5,2

Šaltinis – VMI pateikti duomenys

⁴⁸ Patvirtintas VMI viršininko 2010-12-31 įsakymu Nr. V-414 „Dėl VMI mokesčių fondo apskaitos vadovo patvirtinimo“.

⁴⁹ VMI viršininko 2013-12-31 įsakymas Nr. V-479 „Dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2010-12-31 įsakymo Nr. V-414 „Dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos mokesčių apskaitos vadovo patvirtinimo pakeitimo ir įsakymų, susijusių su Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos mokesčių fondo apskaitos registrais, pripažinimo netekusiais galios“.

2014-01-01 duomenimis, atitinkamai GYPAS registruotos 2008–2012 m. deklaracijos, kurioms suteiktas statusas „Teisinga po automatinės kontrolės“ (6 lentelė).

6 lentelė. Duomenys apie gyventojų deklaracijas, kurioms suteiktas statusas „Teisinga po automatinės kontrolės“, ir deklaruotą GPM

Požymis	2008 m.		2009 m.		2010 m.		2011 m.		2012 m.	
	gyventojų skaičius, tūkst.	GPM suma, Lt	gyventojų skaičius, tūkst.	GPM suma, Lt	gyventojų skaičius, tūkst.	GPM suma, Lt	gyventojų skaičius, tūkst.	GPM suma, Lt	gyventojų skaičius, tūkst.	GPM suma, Lt
Grąžintinas GPM, mln. Lt	420,9	132,2	598,2	308,2	410,6	136,0	467,1	162,7	528,1	193,8
Mokėtinas GPM, mln. Lt	98,2	-44,3	22,8	-103,7	83,6	-56,6	109,4	-78,9	143,9	-130,1
Nulinė GPM prievolė	111,1	0	108,6	0	82,4	0,0	92,7	0	133	0
Iš viso	630,2	87,9	729,6	204,3	576,6	79,4	669,2	83,8	805,0	63,7

Šaltinis – VMI pateikti duomenys

VMI mokesčių fondo apskaitoje GPM mokesstinės prievolės yra registruojamos atsižvelgiant į gyventojų pateiktose pajamų deklaracijose deklaruotas mokėtinas ar grąžintinas GPM sumas, nepriklausomai nuo to, ar jų pagrįstumą ir deklaruotų GPM sumų dydį mokesčių administratorius yra patikimai įvertinęs. Tais atvejais, kai mokesčių administratorius nustato, kad gyventojas nedeklaravo ataskaitinių metų pajamų, nors, VMI turimais duomenimis, turėjo bent vieną priežastį tai padaryti, tokių gyventojų nedeklaruotų GPM prievolių dydis nevertinamas, mokesčių fondo apskaitoje neregistruojamas ir neparodomas finansinėse ataskaitose bei aiškinamajame rašte. Kaip minėta ataskaitos 2.2.3 skirsnyje, iki 2014-01-01 VMI turimais duomenimis, bendra nedeklaruotų pajamų pagal šaltinius suma – 2 575,6 mln. Lt (1 807 mln. Lt privaloma deklaruoti suma, 768,6 mln. Lt – potencialiai privaloma). Šių gyventojų mokesstinės GPM prievolės (gautinos arba mokėtinos) VMI mokesčių fondo buhalterinėje apskaitoje neregistruotos ir neatskleistos aiškinamajame rašte.

Dabartinė gyventojų pajamų deklaracijų duomenų apdorojimo ir kontrolės sistema neužtikrina, kad į VMI mokesčių fondo apskaitą būtų įtraukiamos potencialios GPM prievolės, t. y. buhalterinės apskaitos duomenys neparodo, koks yra tikrasis galbūt nedeklaruotų ir neįvykdytų GPM prievolių dydis.

2.2.5. Dėl kriminalinės žvalgybos subjektų GPM užskaitų

Kriminalinės veiklos subjektų, kurių veiklą reglamentuoja Kriminalinės žvalgybos įstatymas darbuotojų ir jų šeimos narių turto ir pajamų deklaracijų pildymas, pateikimas, tikrinimas papildomai reglamentuotas teisės aktais⁵⁰.

Kriminalinės žvalgybos subjektų darbuotojai ir jų šeimų nariai teikia metines gyventojų pajamų deklaracijas kriminalinės žvalgybos subjektui. Kartu turi pateikti dokumentus, pagrindžiančius deklaracijose pateiktus duomenis. Už deklaracijose pateiktų duomenų teisingumą atsako kriminalinės žvalgybos subjekto vadovo paskirtas įgaliotas atstovas, kuris atsakingas ir už deklaracijų saugojimą.

⁵⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-04-28 nutarimas Nr. 516 „Dėl Lietuvos Respublikos kriminalinės žvalgybos subjektų valstybės tarnautojų ir pareigūnų, kurių veiklą reglamentuoja Lietuvos Respublikos kriminalinės žvalgybos įstatymas, ir jų šeimoms narių, taip pat žvalgybos pareigūnų, kurių veiklą reglamentuoja Lietuvos Respublikos žvalgybos įstatymas, ir jų šeimoms narių turto deklaravimo taisyklių patvirtinimo“ (2013-02-13 nutarimo Nr. 147 redakcija).

Kriminalinės žvalgybos subjektų darbuotojų ir jų šeimos narių deklaracijų duomenų teisingumą tikrina įgalioti apskričių valstybinių mokesčių inspekcijų tarnautojai dalyvaujant kriminalinės žvalgybos subjekto įgaliotam atstovui.

GPM mokestinės prievolės MAIS yra suformuojamos pagal kriminalinės žvalgybos subjekto, kaip mokestį išskaičiuojančio asmens, teikiamas mėnesines deklaracijas (FR0572). Kriminalinės žvalgybos subjektas kartu su deklaracija VMI pateikia laisvos formos pažymą, kurioje nurodo duomenis apie darbuotojų ir jų šeimos narių pagal metinių pajamų deklaracijų duomenis kriminalinės žvalgybos subjekto darbuotojams ir jų šeimos nariams apskaičiuotas grąžintinas ir/ar mokėtinas GPM sumas. Šiomis sumomis yra mažinamos arba didinamos Kriminalinės žvalgybos subjekto, kaip mokestį išskaičiuojančio asmens, per ataskaitinį laikotarpį apskaičiuota mokėtina GPM sumos, t. y. kriminalinės žvalgybos subjekto pateiktoje deklaracijoje (FR0572 formoje) pateikiami duomenys apie mokėtiną GPM, kuris apskaičiuotas atėmus GPM grąžinimus ir pridėjus mokėjimus.

Taigi VMI mokesčių fondo apskaitoje mokestinės prievolės registruojamos atlikus užskaitas, o tai neatitinka 9-ojo VSAFAS 22 p. reikalavimų.

VMI mokesčių fondo apskaitos politikoje šių mokestinių prievolių registravimo tvarka neaprašyta. Pagal Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo 21 str. nukrypti nuo viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartų galima tik esant aplinkybėms, nepriklausančioms nuo viešojo sektoriaus subjekto valios, suderinus su Lietuvos Respublikos finansų ministerija. Informacija apie kiekvieną nukrypimą nuo viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartų, apie nukrypimo priežastis ir poveikį viešojo sektoriaus subjekto turtui, įsipareigojimams, pajamoms turėtų būti pateikiama finansinių ataskaitų aiškinamajame rašte.

VMI viršininko įsakymu patvirtinta kriminalinės žvalgybos subjektų darbuotojų, veikiančių pagal Kriminalinės žvalgybos įstatymą, pajamų deklaracijų pildymo, pateikimo, tikrinimo, sumokėjimo, permokų grąžinimo tvarka neužtikrina, kad ūkinės operacijos, susijusios GPM mokestinėmis prievolėmis, VMI mokesčių fondo apskaitoje būtų registruojamos laikantis Viešojo sektoriaus viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo ir VSAFAS reikalavimų.

3. DĖL MOKESČIŲ IR KITŲ ĮMOKŲ Į BIUDŽETUS APYSKAITOS

3.1. Dėl mokesčių administratoriaus veiksmų, užtikrinančių mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus apyskaitos duomenų teisingumą

Vadovaudamasi Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių⁵¹ 46 p., VMI teikia Finansų ministerijai Mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus apyskaitą (forma 1-VP) (toliau – apyskaita) ir nepriemokų pažymą⁵².

⁵¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-05-14 nutarimu Nr. 543 patvirtintų Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių (2004-06-15 nutarimo Nr. 751 redakcija su papildymais ir pakeitimais) 46 p.

Apyskaitoje pateikiami duomenys apie per ataskaitinį mėnesį į VMI administruojamas biudžeto surenkamąsias sąskaitas sumokėtus mokesčius ir kitas įmokas pagal pajamų rūšis, jų paskirstymą ir pervedimą į biudžetų ir fondų sąskaitas, ataskaitinio laikotarpio pabaigoje nepervestų lėšų likučius. Į VMI administruojamas biudžeto surenkamąsias sąskaitas gautos įplaukos automatiškai paskirstomos biudžetams ir fondams ir įskaitomos MAIS lėšų valdymo posistemio priemonėmis. Nenustatytos arba sumokėtos klaidingos sumos tvarkomos rankiniu būdu.

Apyskaitos duomenimis, per 2013 metus į VMI administruojamas biudžeto surenkamąsias sąskaitas buvo gauta 19 928,4 mln. Lt įplaukų, kurios paskirstytos ir pervestos į valstybės biudžetą – 16 897,6 mln. Lt, tiesiogiai į savivaldybių biudžetus – 2 394,6 mln. Lt ir per valstybės išdo sąskaitą – 528,6 mln. Lt, fondams – 107,7 mln. Lt.

Praėjusių metų audito metu buvo nustatyta vidaus kontrolės trūkumų ir pažeidimų, padarytų sudarant apyskaitą, paskirstant lėšas biudžetams ir fondams, grąžinant mokesčių permokas. VMI, įgyvendindama Valstybės kontrolės rekomendacijas, 2013 metų spalio mėnesį patvirtino naujas apyskaitos ir kitų ataskaitų sudarymo taisykles⁵³, kuriose nustatė VMI apyskaitos ir konsoliduotosios apyskaitos bei jų priedų sudarymo tvarką ir kontrolės procedūras. Taisyklių 17 p. nustatyta, kad siekiant kontroliuoti duomenų teisingumą apyskaitos atitinkamo laikotarpio duomenys turi būti palyginami su iš Finansų ministerijos gauta informacija apie VMI į valstybės biudžetą pervestas sumas. Sutikrinami apyskaitos 72 eilutės duomenys ir VMI mokesčių fondo didžiosios knygos apskaitos registro sąskaitų 241 *Pinigai bankų sąskaitose* apyvartos ir pavedimų žurnalo, kuris yra Mokesčių apskaitos procedūrų vadovo procedūros „05.01.13 Mokėjimo nurodymų rengimas ir lėšų pervedimas biudžetams, fondams ir mokesčių mokėtojams“ priedas, duomenys.

Apyskaitos sudarymo procedūros nustatytos Mokesčių apskaitos procedūrų vadovo⁵⁴ skyriuje „Surinktų lėšų valdymas“. 2013 m. spalio mėnesį šis vadovo skyrius buvo pakeistas ir papildytas, įtraukiant procedūras, susijusias su įmoka, įskaitomų ir grąžinamų sumų paskirstymu ir lėšų pervedimu į biudžetus ir fondus⁵⁵. Nustatyta, kad mokėjimų nurodymų kontrolė atliekama pildant pavedimų kontrolės žurnalą, kontrolės procedūros atliekamos, lyginant parengtų mokėjimo nurodymų sumas su VMI surenkamųjų sąskaitų likučiais praeitos dienos pabaigoje. Patvirtinta pavedimų žurnalo forma. Nustatyta, kad žurnalas turi būti sudaromas „Excel“ programa, jame turi būti pateikiami lėšų likučių VMI surenkamosiose sąskaitose kiekvienos darbo dienos pradžioje duomenys ir tą dieną mokesčių mokėtojams grąžintos bei pervestos į biudžetus ir fondus sumos.

Kokie veiksmai atliekami nustačius neatitikimų, nei taisyklėse, nei procedūrų vadove nereglamentuota. Todėl manome, kad formalios kontrolės procedūros negali užtikrinti apyskaitos duomenų teisingumo, tuo įsitikinome ir atlikę audito procedūras.

⁵² Apyskaitos forma ir jos priedai patvirtinti Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003-01-29 įsakymu Nr. 1K-019 „Dėl Mokesčių ir kitų įmokų į valstybės biudžetą ir savivaldybių biudžetus apyskaitos“ (2012-03-15 įsakymo Nr. 1K-102 redakcija, su pakeitimu ir papildymu).

⁵³ VMI viršininko 2013-10-14 įsakymas Nr. V-372 „Dėl mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus apyskaitos formos 1-VP, informacijos, reikalingos Lietuvos Respublikos valstybės išdo, savivaldybių išdo finansinėms ataskaitoms sudaryti, bei kitų duomenų apie įmokas į valstybės ir savivaldybių biudžetus bei fondus sudarymo ir teikimo taisyklių patvirtinimo“.

⁵⁴ Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2013-01-12 įsakymas Nr. V-11 „Dėl VMI mokesčių apskaitos procedūrų vadovo patvirtinimo“ (2012-12-03 įsakymo Nr. V-449 redakcija).

⁵⁵ VMI viršininko 2013-10-15 įsakymas Nr. V-375 „Dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2012-01-28 įsakymo Nr. V-11 „Dėl VMI mokesčių apskaitos procedūrų vadovo patvirtinimo“ pakeitimo“.

Nustatėme, kad apyskaitos duomenys apie į valstybės biudžetą pervestas lėšas ir apie biudžetams nepervestą lėšų likutį ne visais atvejais sutampa su pavedimų žurnalo ir duomenimis.

Pavyzdžiai

1. Nustatyta, kad gruodžio mėnesio apyskaitos duomenys apie savivaldybių biudžetams pervestas sumas nesutampa su pavedimų žurnalo duomenimis, skirtumas – 115,0 tūkst. Lt. VMI specialistų aiškinimu, jis susidarė dėl to, kad per 2013 m. gruodžio mėn. savivaldybės biudžetui į VMI surenkamąsias sąskaitas sugrąžino 115,0 tūkst. Lt savivaldybėms 2013 metais per daug pervestų lėšų, todėl apyskaitos 72 eil. „Iš viso pervesta biudžetams ir fondams“ 4 ir 6 stulpeliuose nurodytos sumos sumažintos šia savivaldybių sugrąžinta suma, tačiau biudžetų sugrąžintos sumos pavedimų žurnale neparodomos.

2. Palyginus apyskaitos 73 eilutės „Biudžetams ir fondams nepervestas lėšų likutis“ duomenis su pavedimų žurnalo duomenimis, nustatyti neatitikimai:

Data	2013-04-02	2013-05-02	2013-06-03	2013-09-02	2013-11-04	2013-12-02
Suma, tūkst. Lt	-456,6	-2 310,1	-598,3	-489,2	-2 133,7	-460,1

VMI specialistų aiškinimu, skirtumai susidaro todėl, kad apyskaitos 73 eil. parodomas biudžetams ir fondams nepervestas lėšų likutis ataskaitinio mėnesio paskutinės dienos pabaigos duomenimis, pvz., 2013-03-31. Pavedimų žurnale įrašyti VMI surenkamųjų sąskaitų likučiai 2014-04-02 yra susidarę iš įplaukų, gautų 2013-03-30, 2013-03-31 dienomis, ir įplaukų, gautų kito mėnesio pirmomis nedarbo dienomis (2013-04-01).

Atrankos būdu palyginę pavedimų žurnalo duomenis su VMI administruojamų sąskaitų suvestinių banko išrašų duomenimis, nustatėme, kad pavedimų žurnale trūksta duomenų, kiek lėšų yra kai kuriose valiutinėse sąskaitose⁵⁶, taip pat nustatyta atvejų, kai pavedimų žurnalo duomenys nesutampa su suvestiniais bankų išrašų duomenimis. Atrankos būdu palyginę pavedimų žurnalo duomenis su didžiosios knygos sąskaitų 241 *Pinigai bankų sąskaitose* kredito apyvartų duomenimis, nustatėme skirtumų. VMI pateikti tų skirtumų paaiškinimai leidžia daryti išvadą, kad audituojamu laikotarpiu VMI negalėjo apyskaitos duomenų palyginti su mokesčių fondo buhalterinės apskaitos duomenimis – didžiosios knygos apskaitos registro pinigų sąskaitų grupės 241 kredito apyvartų duomenimis, t. y. negalėjo atlikti kontrolės procedūrų, kurios buvo patvirtintos VMI viršininko įsakymu.

VMI nustatytos apyskaitos duomenų kontrolės procedūros yra tobulintinos. VMI turi ieškoti būdų, kaip nustatyti tokias mokesčių mokėtojų sumokėtų mokesčių ir kitų įmokų kontrolės procedūras, kurios užtikrintų, kad visos įmokos būtų teisingai užregistruotos mokesčių fondo apskaitoje, teisingai ir skaidriai paskirstytos biudžetams ir fondams.

3.2. Dėl įmokų paskirstymo ir pervedimo į biudžetus bei fondus

Pagal Biudžeto sandaros įstatymą⁵⁷ į konkrečių metų biudžetų pajamas turi būti įskaitomos įmokos, kurios į VMI surenkamąsias sąskaitas patenka iki gruodžio 31 dienos įskaitytinai.

⁵⁶Surenkamąsiose sąskaitose LT247300010112394300, LT744010051001324763, LT327180000000141038.

⁵⁷ Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas, 1990-07-30 Nr. I-430 (2003-12-23 įstatymo Nr. IX-1946 redakcija su papildymais ir pakeitimais), 28 str.

Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklėse⁵⁸ nustatyta, kad visos per biudžetinius metus į VMI biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą įmokėtos gyventojų pajamų mokesčio sumos turi būti pervedamos pagal tiems metams patvirtintas šio mokesčio dalis.

Nustatėme, kad VMI nesilaikė šių taisyklių reikalavimo: dalį 2013 m. sausio 2 d. GPM įplaukų paskirstė valstybės ir savivaldybių biudžetams vadovaudamasi 2012 metams nustatytais GPM pajamų paskirstymo rodikliais⁵⁹, o dalį 2013 m. gruodžio 31 d. GPM įplaukų – vadovaudamasi 2014 metams nustatytais paskirstymo rodikliais⁶⁰. Atkreipiame dėmesį, kad 2012 metų mokesčių fondo audito metu buvo nustatytas toks pat pažeidimas.

VMI paaiškinimas

Visos GPM gautos įplaukos buvo paskirstytos jų gavimo momentu pagal 2013 m. rodiklius. Tačiau dauguma įplaukų ar jų sumų dalis yra sugretintos su permokomis, kurios vėliau sugretintos su 2014 metų prievolėmis ir paskirstytos pagal pajamų uždėbimo momentą galiojančius rodiklius.

Finansų ministro įsakymu nustatyta, kad per darbo dieną į VMI sąskaitas pagal mokėjimų nurodymus pervestos valstybės biudžetui priskirtos įmokos, grąžinus mokėtojams permokas ar kitas grąžintinas sumas, kitą darbo dieną turi būti pervedamos į valstybės išdo sąskaitas⁶¹. Audito metu nustatyta, kad metams pasibaigus, kol nepaskirstomos ir biudžetams bei fondams nepervedamos praėjusių metų gruodžio mėnesio paskutinių dienų įplaukos, VMI naujų biudžetinių metų sausio mėnesio pradžioje gautų įmokų neskirsto ir biudžetams bei fondams neperveda. Pavyzdžiui, 2013 m. sausio 2–3 d. į VMI biudžeto pajamų surenkamąsias sąskaitas gauta 45 888,1 tūkst. Lt įmokų, jos paskirstytos ir pervestos į biudžetus ir fondus 2013 m. sausio 7 dieną. Pažymėtina, kad VMI ir 2012 m. gruodžio 31 d. įplaukas į valstybės biudžetą pervedė tik 2013 m. sausio 7 dieną. Atkreipiame dėmesį, kad 2012 metų mokesčių fondo audito metu buvo nustatytas toks pat pažeidimas.

Taigi VMI nesilaikė finansų ministro nustatytos Valstybės biudžetui priskirtų mokesčių, kitų įmokų ir rinkliavų pervedimo į valstybės išdo sąskaitą tvarkos⁶² – per vieną darbo dieną į VMI pajamų surenkamąsias sąskaitas pagal mokėjimų pavedimus valstybės biudžetui priskirtus mokesčius, kitas įmokas ir rinkliavas grąžinus mokėtojams permokas ar kitas grąžintinas sumas, kitą darbo dieną pervesti į valstybės išdo sąskaitas.

⁵⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-05-14 nutarimu Nr. 543 patvirtintų Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių (2004-06-15 nutarimo Nr. 751 redakcija su papildymais ir pakeitimais) 52 p.

⁵⁹ Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2010-12-30 įsakymas Nr. V-409 „Dėl gyventojų pajamų mokesčio įplaukų įskaitymo“.

⁶⁰ Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2013-01-14 įsakymas Nr. V-7 „Dėl gyventojų pajamų mokesčio įplaukų įskaitymo“.

⁶¹ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003-06-20 įsakymu Nr. 1K-169 patvirtintos Valstybės biudžetui priskirtų mokesčių, kitų įmokų bei rinkliavų pervedimo į valstybės išdo sąskaitą tvarkos (2010-12-20 įsakymo Nr. 1K-397 redakcija) 1 p.

⁶² Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003-06-20 įsakymas Nr. 1K-169 „Dėl valstybės biudžetui priskirtų mokesčių, kitų įmokų ir rinkliavų pervedimo į valstybės išdo sąskaitą“ (2010-12-20 įsakymo Nr. 1K-397 redakcija).

Nustatyta atvejų, kai VMI nesilaikė finansų ministro nustatytos tvarkos, pagal kurią valstybės biudžetui priskirtas įmokas reikia kitą darbo dieną pervesti į valstybės išdo sąskaitas.

VMI nesilaikė Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių 52 punkto reikalavimo – kai kuriais atvejais per 2013 metus į VMI biudžeto pajamų surenkamąsias sąskaitas įmokėtų GPM sumų nepaskirstė valstybės ir savivaldybių biudžetams ir nepavedė savivaldybėms pagal 2013 metams patvirtintus rodiklius.

3.3. Dėl pajamų klasifikacijos

Mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus apskaitoje (forma 1VP) duomenys apie pajamas turi būti suklasifikuojami pagal pajamų rūšis finansų ministro nustatyta tvarka⁶³. Šios ataskaitos duomenų pagrindu rengiamos valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio pajamų dalies ataskaitos. Duomenys apie faktines valstybės biudžeto pajamas pagal įmokų rūšis naudojami prognozuojant ateinančių laikotarpių pajamas, rengiant atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių įstatymo projektus, todėl labai svarbu, kad į valstybės biudžetą sumokėtos įmokos būtų teisingai suklasifikuotos pagal įmokų rūšis.

Atkreipiame dėmesį, kad mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus apskaita už atskaitinį mėnesį turi būti pateikta per 5 darbo dienas pasibaigus mėnesiui⁶⁴, o mokesčių deklaracijos už atskaitinį mėnesį gaunamos kito mėnesio 15 (GPM), 25 (PVM) dienomis ir užregistruojamos į atskaitinį mėnesį. Tik užregistravus visas pateiktas atskaitinio laikotarpio deklaracijas (gautas įmokas priskyrus prievolėms, kurios suformuojamos pagal deklaracijas ar kitus dokumentus), galima parengti teisingą pajamų pagal įmokų rūšis atskaitą. Taigi VMI kiekvienam atskaitiniam mėnesiui pasibaigus (atskaitiniams metams taip pat) per 5 darbo dienas apskaitoje gali pateikti duomenis tik apie preliminarų pajamų pagal įmokų rūšis paskirstymą, kuris pasikeičia užregistravus buhalterinėje apskaitoje visas atskaitinio laikotarpio ūkinės operacijas ir ūkinius įvykius. Dėl to, palyginę 2013 metų valstybės išdui teikiamų ataskaitų (A1–A4 formų) atitinkamų stulpelių duomenis apie į valstybės išdą pervestus valstybės biudžetui priskirtinus mokesčius ir kitas įmokas pagal finansų ministro patvirtintus pajamų ekonominės klasifikacijos straipsnius su apskaitos atitinkamų straipsnių duomenimis, nustatėme skirtumų. Be to, skirtumai susidarė ir dėl nevienodo baudų ir delspinigių priskyrimo pajamų klasifikacijos straipsniams valstybės išdui teikiamose A1–A4 formose ir mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus apskaitoje.

Atkreipiame dėmesį, kad siekiant užtikrinti, kad į valstybės biudžetą sumokėtos įmokos būtų teisingai suklasifikuotos pagal įmokų rūšis, turėtų būti keičiamas teisinis Mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus apskaitos sudarymo ir teikimo reglamentavimas. Finansų ministerija ir VMI žinodami, kad mokesčių fondo apskaitoje pradėjus taikyti kaupimą principą ir apskaitą pradėjus tvarkyti MAIS, Mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus ir fondus apskaitoje teikiami duomenys apie surinktas pajamas pagal pajamų ekonominę klasifikaciją nėra tikslūs, turėjo inicijuoti atitinkamų teisės aktų pakeitimus.

Dėl šiuo metu galiojančio teisinio reglamentavimo VMI Finansų ministerijai teikiami Mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus apskaitos duomenys apie pajamas pagal pajamų ekonominės klasifikacijos straipsnius nėra tikslūs.

⁶³ Finansų ministro 2003-07-03 įsakymas Nr. 1K-184 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamų ir išlaidų klasifikacijos patvirtinimo“ (2010-03-26 įsakymo Nr. 1K-085 redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais).

⁶⁴ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003-03-05 įsakymu Nr. 1K-060 patvirtintų Tarpinstitucinio darbo organizavimo ir duomenų apie įmokas teikimo taisyklių (2012-06-15 įsakymo Nr. 1K-237 redakcija) 2.1.4. p.: *Mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus apskaitos formą 1-VP (toliau – forma 1-VP), patvirtintą Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003 m. sausio 29 d. įsakymu Nr. 1K-019 (Žin., 2003, Nr. 13-519; 2012, Nr. 33-1611) – per 5 darbo dienas pasibaigus mėnesiui.*

3.4. Dėl bešeimininkio turto perdavimo valstybės nuosavybėn

Audito metu nustatėme, kad 2013 m. rugsėjo 3 d. iš VMI administruojamos depozitų sąskaitos⁶⁵ į valstybės išdo sąskaitą buvo pervesta 11 298 423,22 JAV dolerių, 765 101,68 eurų ir 25 160,25 Šveicarijos frankų. Remiantis VMI specialistų pateikta informacija, šios lėšos iki jų pripažinimo bešeimininkiu turtu pagal Bešeimininkio, konfiskuoto, valstybės paveldėto, į valstybės pajamas perduoto turto, daiktinių įrodymų, lobių ir radinių perdavimo, apskaitymo, saugojimo, realizavimo, grąžinimo ir pripažinimo atliekomis taisyklės⁶⁶ (toliau – Taisyklės) buvo perimtos ir į VMI depozitinę sąskaitą pervestos 2012 m. rugpjūčio–rugsėjo mėnesiais.

2013 m. sausio 18 d. įsiteisėjus Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013-01-18 nutarčiai⁶⁷ dėl valstybės nuosavybėn perduotinių lėšų, pagal Taisyklių 155 p.⁶⁸ VMI turėjo per 5 dienas bešeimininkiu turtu pripažintas lėšas pervesti į valstybės išdą. VMI aiškinimu, pagal Taisyklių nuostatas šios lėšos turėjo būti konvertuotos į nacionalinę valiutą, o valiutos konvertavimo pagal komercinį kursą išlaidos būtų sudariusios daugiau kaip 139 tūkst. Lt, todėl bešeimininkiu turtu pripažintos lėšos iki 2013 metų rugsėjo mėnesio pradžios buvo laikomos VMI depozitinėje sąskaitoje komerciniame banke. VMI 2013 m. balandžio mėnesio pabaigoje kreipėsi į Finansų ministeriją su prašymu skirti papildomų asignavimų arba inicijuoti Taisyklių pakeitimus, kad bešeimininkiu turtu pripažintas valiutines lėšas būtų galima pervesti į valstybės išdą jų nekonvertavus į nacionalinę valiutą. Taisyklės buvo pakeistos, pakeitimas įsigaliojo 2013-08-24⁶⁹.

Finansų ministerijos Valstybės išdo departamentas, vykdydamas jam pavestas funkcijas, tvarko valstybės biudžeto piniginius išteklius. Valstybės išdo bendrąją sąskaitą sudaro sąskaitų ne tik nacionaline valiuta, bet ir kitomis užsienio valiutomis visuma, todėl manome, kad situacija, kai daugiau kaip 7 mėnesius buvo delsiama apie 32,2 mln. Lt valstybės biudžetui priskirtinų lėšų pervesti į valstybės išdo sąskaitą, negali būti pateisinama vien tik teisės akto reikalavimo – prieš pervedant į valstybės išdą bešeimininkiu turtu pripažintas valiutines lėšas konvertuoti į nacionalinę valiutą, formaliu vykdymu. Tuo labiau kad tai ne pirmas atvejis, kai VMI į valstybės išdą turėjo pervesti bešeimininkiu turtu pripažintas valiutines lėšas, o Vyriausybės nutarimu Nr. 654 patvirtintos Taisyklės nuo 2004 metų buvo keičiamos 12 kartų, tačiau jų pakeitimai, kuriais būtų taupomos valstybės biudžeto lėšos, iki praėjusių metų rugpjūčio mėnesio padaryti nebuvo.

Dėl netinkamo teisinio reguliavimo ir VMI ir Finansų ministerijos atsakingų specialistų požiūrio į valstybės biudžeto lėšų valdymą, daugiau kaip 7 mėnesius į valstybės išdą nebuvo pervestos valstybės biudžetui priklausančios lėšos – 32,2 mln. Lt.

⁶⁵ Banke „Swedbank“, Nr. LT547300010112394245 (užsienio valiutai).

⁶⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-05-26 nutarimas Nr. 634 „Dėl Bešeimininkio, konfiskuoto, valstybės paveldėto, į valstybės pajamas perduoto turto, daiktinių įrodymų, lobių ir radinių perdavimo, apskaitymo, saugojimo, realizavimo, grąžinimo ir pripažinimo atliekomis taisyklių patvirtinimo“ (redakcija iki 2013-08-23).

⁶⁷ Civilinėje byloje Nr. 3K-3-129/2013.

⁶⁸ Kai valstybei perduotinas turtas yra pinigai, jie per 5 darbo dienas perimami arba pervedami ir įskaitomi į mokesčių inspekcijos biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą. Jeigu konfiskuojamas ar valstybei kitaip perduodamas turtas yra užsienio valiuta, ji prieš tai konvertuojama pagal oficialų kursą, nustatytą užsienio valiutos perdavimo valstybei dieną.

⁶⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013-08-21 nutarimas Nr. 722 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gegužės 26 d. nutarimo nr. 634 „Dėl Bešeimininkio, konfiskuoto, valstybės paveldėto, į valstybės pajamas perduoto turto, daiktinių įrodymų, lobių ir radinių perdavimo, apskaitymo, saugojimo, realizavimo, grąžinimo ir pripažinimo atliekomis taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“.

4. REKOMENDACIJOS

Primename, kad išlieka aktualios ankstesnių auditų metu teiktos rekomendacijos, kurios turi būti įgyvendintos, nes šių rekomendacijų įgyvendinimas turi tiesioginės įtakos VMI mokesčių fondo apskaitos, finansinių ir kitų ataskaitų rengimo procesams:

1. Siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi kaupimo principo, dar kartą rekomenduojame papildyti mokesčių fondo apskaitos politiką. Tinkamai parinkta apskaitos politika padės užtikrinti mokestinių prievolių vykdymo kontrolę.
2. Siekiant užtikrinti, kad būtų vykdoma VMI administruojamų mokesčių ir kitų įmokų paskirstymo ir pervedimo biudžetams ir fondams procedūrų ir duomenų pateikimo mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus apyskaitoje teisingumo kontrolė:
 - 2.1. nustatyti ir patvirtinti mokėjimo nurodymų dėl įmokų pervedimo į biudžetus ir fondus rengimo ir duomenų kontrolės procedūras;
 - 2.2. nustatyti ir patvirtinti mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus apyskaitos sudarymo ir joje pateikiamų duomenų kontrolės procedūras, užtikrinančias, kad apyskaitos duomenys atitiktų VMI mokesčių fondo apskaitos duomenis.

Atsižvelgdami į šioje audito ataskaitoje išdėstytus dalykus, rekomenduojame:

3. Ieškoti būdų (esant poreikiui inicijuoti teisės aktų pakeitimus), kaip gauti reikalingą informaciją, kad būtų galima patikrinti ir kontroliuoti, ar visi gyventojai, kuriems tokia prievolė nustatyta įstatymų, metinėse pajamų deklaracijose deklaruoja visas per ataskaitinį laikotarpį gautas pajamas ir GPMĮ nustatyta tvarka teisingai apskaičiuoja GPM.
4. Siekiant įgyvendinti pagrindinius korupcijos prevencijos uždavinius, tobulinti gyventojų pajamų deklaracijų tyrimo procesą, pakoreguoti VMI viršininko 2014-02-26 įsakymu patvirtintas Metinių pajamų deklaracijų duomenų pagrįstumo patikrinimo taisykles.
5. Patvirtinti gyventojų nedeklaruotų ar klaidingai deklaruotų pajamų nustatymo ir su jomis susijusių nedeklaruotų GPM sumų apskaičiavimo metodiką ir tvarką.
6. Parinkti apskaitos politiką, atitinkančią Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo ir VSAFAS reikalavimus, ir reglamentuoti, kaip pagal VMI duomenis nustatytas nedeklaruotos potencialios GPM sumos dydis registruojamas balansinėse ar nebalansinėse sąskaitose ir kaip informacija atskleidžiama finansinių ataskaitų rinkinyje.
7. Siekiant užtikrinti, kad Mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus ir fondus apyskaitos duomenys būtų suklasifikuoti teisingai, inicijuoti atitinkamų teisės aktų pakeitimus.

6-ojo audito departamento direktoriaus pavaduotoja

Danguolė Krištopavičienė

6-ojo audito departamento vyriausioji valstybinė auditorė

Birutė Žašnienė

Valstybinio audito ataskaitos kopijos pateiktos:

Lietuvos Respublikos finansų ministerijai

Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui

Auditas atliktas, vykdant pavedimus: 2013-07-19 Nr. P-60-7, 2013-09-26 Nr. P-60-4-1

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:

Birutė Žąsinienė (grupės vadovė)

Nijolė Norušaitienė

Laima Bužinskienė

Asta Grigonė (nuo 2013-07-19 iki 2014-03-14)

Algirdas Šakys (nuo 2013-10-01 iki 2014-03-17)

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
„Dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos
mokesčių fonde atlikto finansinio
(teisėtumo) audito rezultatų“
priedas

REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
1.	Siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi kaupimo principo, papildyti mokesčių fondo apskaitos politiką. Tinkamai parinkta apskaitos politika padės užtikrinti mokestinių prievolių vykdymo kontrolę.	Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos	Atnaujinti VMI prie FM viršininko 2013-12-31 įsakymu Nr. V-479 patvirtintą Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos mokesčių fondo apskaitos vadovą.	2014-12-15
2.	Siekiant užtikrinti, kad būtų vykdoma VMI administruojamų mokesčių ir kitų įmokų paskirstymo ir pervedimo biudžetams ir fondams procedūrų ir duomenų pateikimo mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus apyskaitoje teisingumo kontrolė:	Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos		
2.1.	Nustatyti ir patvirtinti mokėjimo nurodymų dėl įmokų pervedimo į biudžetus ir fondus rengimo ir duomenų kontrolės procedūras.	Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos	Atnaujinti VMI prie FM viršininko 2013-12-17 įsakymu Nr. V-464 patvirtintą Mokesčių apskaitos procedūrų vadovą.	2014-10-20
2.2.	Nustatyti ir patvirtinti mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus apyskaitos sudarymo ir joje pateikiamų duomenų kontrolės procedūras, užtikrinančias, kad apyskaitos duomenys atitiktų VMI mokesčių fondo apskaitos duomenis.	Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos	Įvertinus atsakymą, gautą iš Finansų ministerijos dėl Rekomendacijų įgyvendinimo plane pateiktos 7 rekomendacijos priemonės įgyvendinimo, atnaujinti VMI prie FM viršininko 2013-10-14 įsakymu Nr. V-372 patvirtintas Mokesčių ir	Gavus atsakymą iš Finansų ministerijos, taisyklių projektą parengti per 20 darbo dienų.

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
3.	Ieškoti būdų (esant poreikiui inicijuoti teisės aktų pakeitimus), kaip gauti reikalingą informaciją, kad būtų galima patikrinti ir kontroliuoti, ar visi gyventojai, kuriems tokia prievolė nustatyta įstatymų, metinėse pajamų deklaracijose deklaruoja visas per ataskaitinį laikotarpį gautas pajamas ir GPMĮ nustatyta tvarka teisingai apskaičiuoja GPM.	Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos	kitų įmokų į biudžetus apyskaitos formos 1-VP, informacijos, reikalingos Lietuvos Respublikos valstybės išdo, savivaldybių išdų finansinėms ataskaitos sudaryti, bei kitų duomenų apie įmokas į valstybės ir savivaldybių biudžetus bei fondus sudarymo ir teikimo taisykles.	2014 m. III-IV ketvirtis
4.	Siekiant įgyvendinti pagrindinius korupcijos prevencijos uždavinius, tobulinti gyventojų pajamų deklaracijų tyrimo procesą, pakoreguoti VMI viršininko 2014-02-26 įsakymu patvirtintas Metinių pajamų deklaracijų duomenų pagrįstumo patikrinimo taisykles.	Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos	Patikslinti, suderinti bei patvirtinti VMI viršininko 2014-02-26 įsakymu Nr. V-66 patvirtintas Metinių pajamų deklaracijų duomenų pagrįstumo patikrinimo taisykles.	2014-12-31
5.	Patvirtinti gyventojų nedeklaruotų ar klaidingai deklaruotų pajamų nustatymo ir su jomis susijusių nedeklaruotų GPM sumų apskaičiavimo metodiką ir tvarką.	Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos	Parengti, suderinti bei patvirtinti nedeklaruotų ar klaidingai deklaruotų pajamų nustatymo ir su jomis susijusių nedeklaruotų GPM sumų apskaičiavimo metodiką ir tvarką.	2016-12-31
6.	Parinkti apskaitos politiką, atitinkančią Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo ir VSAFAS reikalavimus, ir reglamentuoti, kaip pagal VMI duomenis nustatytas	Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos	Įdiegti programines priemones nedeklaruotoms potencialioms GPM sumoms apskaityti Mokesčių fondo apskaitoje.	Per 18 mėn. po 5 rekomendacijos įgyvendinimo termino

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
	nedeklaruotos potencialios GPM sumos dydis registruojamas balansinėse ar nebalansinėse sąskaitose ir kaip informacija atskleidžiama finansinių ataskaitų rinkinyje.			
7.	Siekiant užtikrinti, kad Mokesčių ir kitų įmokų į biudžetą ir fondus apyskaitos duomenys būtų suklasifikuoti teisingai, inicijuoti atitinkamų teisės aktų pakeitimus.	Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos	Kreiptis į Lietuvos Respublikos finansų ministeriją dėl 1-VP apyskaitos sudarymo ir pateikimo.	2014-08-18
Atstovas ryšiams, atsakingas už Valstybės kontrolės informavimą apie rekomendacijų įgyvendinimą plane nustatytais terminais: Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos Mokesčių apskaitos departamento direktoriaus pavaduotoja Violeta Vyšniauskienė, tel. (8 5) 219 4241, el. p. v.vysniauskiene@vmi.lt				